

латор: **~a v nemocnici** изолация, изолационно отделение, бокс в болница; **~a ve vězení** кáрцер, изолатор, отделна килия (*в затвор*)
2. изолационен павилион
izolační|í, -í, -í изолационен: **~í politika** политика на изолация; **~í pavilón v nemocnici** изолационен павилион в болница; **teplná, zvuková ~í hmota** *строит. и техн.* вещество за топлинна, за звукова изолация; **~í páska, ~í tkanice** *електр.* изолаторбанд, изолационна лента; **~í typ jazyka** *език.* изолатор тип езичи
izolátor, -u *м.* изолатор; изолационен материал: **porcelánový ~** *електр.* порцеланов изолатор
izolovaně *нар.* изолаторно, обособено, самостоятелно: **žít ~** живяв затворено, изолаторно
izolovaný|ý, -á, -é изолатор, затворен, обособен, единичен, отделен: **~ý jev** изолаторно явление; **~ý fakt** изолатор факт; **~á samohláska** *език.*

единичен вокал; **~ý kabel** изолатор кабел; **~ý vězeň** изолатор затворник
izolovat, -uji/razg. -uju *несв. и св. 1. (koho, co; od koho, od čeho)* изолаторам, отделям/отделя (*някого, нещо, от някого, от нещо*) **2. спец.** изолаторам: **~ovat prvek** *хим.* изолаторам елемент; **~ovat tepelně, zvukově** изолаторам топлинно, звуково; **~ovat elektrický vodič** изолаторам електропроводник
izomer, -u *м. хим.* изомер: **strukturní ~** структурен изомер; **jaderný ~** ядрен изомер
izomeri|e, -e *ж. хим.* изомерност
izomorfi|e, -e *ж. хим.* изоморфизъм
izomorfi|e, -e *ж. минер. хим.* изоморфизъм
izotop, -u *м. физ. хим.* изотоп: **radioaktivní ~y** радиоактивни изотопи; **~ uranu** изотоп на уран
izotopický|ý, izotopový|ý, -á, -é изотопен: **~á laboratoř** лаборатория за работа с изотопи
izraelit|a, -u *м.* израилтянин, юдей

J

j, J 1. *чешиятъ согласен звук [j] и буквата j, която го обозначава 2. [jé] и jé* *нескл. ср. название на согласния звук [j] и на буквата j; vyslovit j* произнеса j; **napsat malé j, velké J** напиша малко j, главно J
já I. *местоим. за 1. ед. (род. mne, mě; дат. mně, mi; вин. mne, mě; предл. o mně; твор. mnou) 1. аз (мѐн/мѐне, ме, ми): neboj se mne/mě* не се бой от мѐн; **mně se to líbí** на мѐне **тѐмѐрѐнѐ** **потѐнѐнѐнѐ**
za mě (dělejte si, co chcete) ... всѐ ми е едно (правѐте, каквѐто щѐте) **2. обикн. mi** (*за заинтересованост на говорещото лице от действието – т.нар. дателен етичен*) **jsi mi** **ѐнѐнѐнѐнѐ**
šípku оставѐте ме на мирѐ! каквѐ ми ги приказватѐ!
já II *нескл. ср. книж. аз: mé vlastní ~* мѐето собствено аз
jablečný|ý, -á, -é ябълчен; ябълков: **~é víno** ябълково вино
jablíčk|o, -a *ср. 1. често експр. умал. ябълка, ѐнѐнѐнѐнѐнѐ*
 рѐмено като ябълка; **těšínská ~a** празни утешѐния, празни обещѐния; трай, кѐнѐ, за зелѐна трѐва **2.** предмет, подѐбен на ябълка: **rajské ~o** домѐт

jablk|o, разг. jabk|o, -a *ср. 1.* ябълка (*плод*)
 ◆ **~o sváru** ябълката на раздѐра; **kousnout do kyselého, trpkého ~a** заловя се за нѐщо неприятно **2.** предмет, подѐбен на ябълка: **rajské ~o** домѐт; **granátové jablko** *нар. (плод); Adamovo ~o* анат. адѐмова ябълка; **říšské ~o** скиптър (*символ на държавната власт заедно с короната и жезъла*)
jablkový|ý, -á, -é ябълков, от ябълки: **~ý kompot** компѐт от ябълки; **~ý koláč** *готв.* сладкиш с ябълки; ябълков пѐй; **~ závin** *готв.* щрѐдел
jabloň|ň, -ně *ж. бот.* ябълково дървѐ, ябълка (Malus): **planá ~ň** дива ябълка; **štěpná ~ň** облагородѐна ябълка
jabloňový|ý, -á, -é ябълков; кѐйто се отнѐса до ябълково дървѐ: **~ý květ** ябълков цвят
jadérk|o, jadýrk|o, -a *ср. умал. сѐмчица, ядчица, зрънцѐ*
jadernat|ý, -á, -é кѐйто е сѐс сѐмки (*за плодове*); **~é ovoce** плод/плодовѐ сѐс сѐмки
jaderný|ý, -á, -é 1. кѐйто е сѐс сѐмки (*за плодове*)
2. физ. ядрен: **~á fyzika** ядрена физика; **~á energie** ядрена, атомна енергия; **~á reakce** ядрена, атомна реакция; **~ý reaktor** ядрен, атомен реактор; **~é dělení** ядрено, атомно делѐние

jadrně нар. изразително, сочно, точно (за говорене, за изказ): **mluvit ~ česky** говоря на добър чешки

jadrnost, -i ж. 1. питателност (на храна) 2. сочност, яркост, изразителност (на речта, на езика)

jadrní ý, -á, -é 1. доброкъчествен, здрав, от добро качество: ~é **maso** месо от най-хубаво качество; ~ý **dobytek** здрав, силен добитък; ~á **krmiva** земед. концентрирани фуражи; ~á **ruda** минер. чиста руда (без примеси) 2. силен, крепък, изразителен: ~ý **humor** прен. сочен хумор; ~é **slovo** силна дума

jádr|o, -a ср. 1. сёмка, зърно, ядка (на плод): **vyloupnout ~o z ořechu, pecky** извадя ядка от орех от ядка
имам силен, здрав организъм; коренът ми е добър; от добър сой съм 2. физ. хим. биол. ядро, сърцевина: **atomové ~o** атомно ядро; ~o **dřeva** сърцевина на дървесина 3. **bytové ~o** строит. санитарен възел 4. език. ядро, център (противоположно на периферия): ~o **slovní zásoby** език. основен речников фонд 5. (čeho) ядро, същност (на нещо): ~o **věci** същност на работата; **je to v ~u/v jádře dobrý člověk** той е добър по природа; в основата си е добър човек

jádrov|ý, -á, -é 1. който е със сёмки (за плодове): ~é **ovoce** плодове със сёмки 2. доброкъчествен: ~é **mýdlo** качествен сапун за пране

jadýrko вж. **jadérko**

jaguár, -a м. зоол. ягуар (Panthera, Onca)

jahelník, -u м. печена каша от чукано обезмаслено просо; просен кашник

jaheln|ý, jáhlov|ý, -á, -é просен; приготвен от чукано обезмаслено просо; ~á **polévka** просена супа; супа от чукано обезмаслено просо; ~ **leptaná**

jáh|en, -na м. църк. дякон (католически или православен)

jáhl|a, -u ж. просено зърно; чукано обезмаслено просо
струва пукната пара; **z toho prosa nebudou ~y** рядко ще стане на кухо лято; от това нищо няма да излезе

jahod|a, -y ж. 1. ягода: **lesní ~y** горски ягоди; **zahradní ~y** градински ягоди; **černé ~y** диал. черни ягоди
~u, **malinu, višni** (толкова е малко, че) и на единия ми зъб няма да се закачи; **spolkl to jako ~u a)** само се облиза; облиза си и пръстите; лапна го наведнъж (за нещо

вкусно) б) даже и не мигна; прие го със съм спокойно (за нещо неприятно) 2. ягоди корен

jahod|í, jahodin|í, jahodov|í, -í ср. събир. ягоди; ягоди корени

jahodník, -u м. бот. ягода (растение) (Fragaria): ~ **zahradní** градинска ягода

jahodov|ý, -á, -é ягоди: ~á **zmrzlina** ягоди сладолед; ~á **barva** прен. цвят на ягода; ягоди, ягоди червен цвят; ~á **zavařenina, ~ý džem** конфитюр от ягоди, сладко от ягоди

jahůdk|a, -y ж. 1. умал. ягодка 2. прен. експр. млада, свежа, хубава девойка или жена 3. предмет, подобен на ягода

jachetn|í, -í, -í яхтен, яхтов; който се отнася до яхта

jacht|a, -y ж. яхта: **sportovní, plachetní ~a** спортна яхта, платноходка

jak I нар. 1. въпр. как, колко (за начин, за мярка, за количество): ~ **se jmenuješ?** как се казваш? ~ **dlouho tu budeme stát?** колко времешестойм тук? ~ **semáš?** какси? ~ **to víš?** откъде знаеш? 2. как, колко (за учудване, изненада): ~ **jsme se polekali!** как, колко се изплашихме! ~ **je tu krásně!** колко е хубаво тук!

jak II съюз 1. като съч. като (за сравнение)

♦ **jak jako** както
платно 2. като съотн. в съчет. ~ ..., **tak ...** както

jak jako както си постелеш, така и ще легнеш; ~ **se do lesa volá, tak se z lesa ozývá** пословица каквото повикало, такъва се обадило; ~ **nabyl, tak pozbyl** пословица лесно спечелено, лесно загубено 3. като съотн. в съчет. ~ .., **tak ...** колкото ..., толкова ...: ~ **je starý,**

jak jako колкото колко е глупав 4. като подч. в съчет. ~ **teprve;** ~ **potom** та; камо ли: **měl ji vždy rád, ~ teprve dnes** винаги я е обичал, та днес ли няма да я обича; винаги я е обичал, още повече днес 5. като подч. как (след глаголи за говорене, мнение, наблюдаване): **přemýšlel, ~ to napravit** той мислеше как да поправи това; **neví, ~ na to** не знае как да постъпи, от кой край да захване; **neví, proč a ~** не знае защо; не му е ясно как 6. като подч. когато, щом, щом като (за време): **přijdu, ~ s tím budu hotov** ще дойда, когато/щом/щом като бъда готов, веднага щом свърша 7. като подч. разг. тъй като; понеже; защото (за причина) ~ **ho bota tlačila, kulhal** обувката му убиваше, та къ-

цаше; понѐже обѹвката му убиваше, тѹй кѹцаше **8.** *като подч. разг. акѹ (за условие):* ~ **ho budeš zlobit, nepůjdeš nikam** ако го ядѹсваш, никѹде нѹма да отидеш; **9.** *като подч. разг. а̀ко и да; макар и; макар че, вѹ-преки че, при всѹ че (за отстъпка):* ~ **to dělám poprvé, budu s tím včas hotov** макар че/вѹ-преки че/при всѹ че го прѹва за пѹрви пѹт, ще бѹда готѹв наврѹме **10.** *като подч. как̀то и* **dělej ~ dělej; sud' ~ sud'** как̀вѹто и да стѹне, как̀то и да ѐ

jak III, -a *м. зоол. як (Porphagus)*

jakkoli I, книж. jakkoliv *нар. местоим. по как̀вѹто и да ѐ начин; в как̀вѹто и да е стѹпен; как̀то и да (е) (сѹс значение на произволност):* **ať se jmenuje** ~ как̀то и да се ка̀зва; **ať je tomu** ~ как̀то и да е

jakkoli II, книж. jakkoliv *сѹюз а̀ко и; а̀ко и да, при всѹ че, макар че; вѹпреки че (свѹрзва изречения или части от изречения за означаване на отстъпка):* **nedokázal nic, ~ se o to snažil a** кѹлкото и да се мѹчеше, (тѹй) не можѹ да дока̀же нищо **б)** кѹлкото и да се мѹчеше, (тѹй) не можѹ да нап̀рави нищо

jakmile *сѹюз щом; веднѹга щом; щѹм като (свѹрзва подчинителни изречения за време, след които следва или може да следва главното изречение):* **přijedu, ~ dostanu zprávu** ще пристѹгна, щѹм (като) полѹча извѹстие

jak I *сѹюз като; как̀то (свѹрзва изречения или части от изречения за сравнение):* **1.** *като сѹч. като (за сравнение на две съществителни)*

като бик **2.** *като сѹч. книж. като; в кѹчеството си на някак̀в:* **filozofie ~ taková** философията като така̀ва; **proslavil se ~ spisovatel** тѹй се прочѹ като писател **3.** *като сѹч. и; как̀то; как̀то и (за сравнение):* **mladí ~ staří** млади(те), **mladí**

tak ~/jak **tak** така̀ и така̀; всѹ едно **4.** *като сѹч. като (при изброяване):* **rudy ~ uran, mangan** рѹди като уран, манган **5.** *като сѹч. като (за определяне на някак̀во качество чрез сравнение)*

ра̀к **6.** *като сѹч. като (за начин на действие):* **lije ~ z konve** вали като из ведрѹ **7.** *като сѹч. разг. откѹлкото; от (след прил. в сравн.):* **otec je starší ~ matka** разг. баща ми е по-стѹр от майка ми **8.** *като сѹч. в сѹчет. так̀вѹ, ~ так̀вѹ, как̀вѹто:* **vrátil se takový, ~ býval dřív** тѹй се вѹрна так̀вѹ, как̀вѹто бѹше по-ранѹ **9.** *като*

подч. в сѹчет. jako by като чѐ, като чѐ ли, **сѹч.**

пра̀ви се на светѹц, на светѹ вода̀ ненапита; ни лѹк ѹл, ни лѹк мирисал

jako II *вметната дума разг. един вид; значи, като чѐ ли, так̀ва:* **to už ~ mám jít?** май да вѹрвѹ вѹче, а̀? като чѐ ли трѹба да си вѹрвѹ? та̀, значи, да трѹгвам? да трѹгвам, един вид?

jakobín, -a *м. истор. якобинец*

jakobínský, -á, -é *якобински: ~é názory* якобински вѹзгледи

jakoby, книж. jakby *нар. местоим. като чѐ; сѹкаш; уж (за сравнение, с известна несигурност):* **šel ~ ven** (тѹй) като чѐ ли излѹзе **ны** не ѐ билѹ; сѹкаш нищо не ѐ стѹнало; ни лѹк ѹл, ни лѹк мирисал

jakost, -i *ж. кѹчество: ~ práce* кѹчество на ра̀бота; **dobrá, špatná** ~ добрѹ, ло̀шо кѹчество

jakostně *нар. 1.* по кѹчество; в кѹчествоно отнѹшение: **různé výrobky se ~ liší** разните издѹлия се различѹват по кѹчество **2.** кѹчествоно, доброкѹчествоно: **vyrábět** ~ да̀вам кѹчествоно производство, произвѹждам кѹчествоно

jakostní, -í, -í 1. кѹествен; кѹйто се отнѹса до кѹчество: **~í rozdíl** кѹественна разлика **2.** доброкѹествен, висококѹествен, пѹрвокѹествен: **~í výkon** кѹчествоно изп̀лнение, постѝжение; **vysoká** **ка̀чествен; от/с** висѹко кѹчество

jakož *нар. 1.* *остар. като 2.* *обикн. в сѹчет. ~ i* сѹюз как̀то и: **on ~ i my všichni** тѹй, как̀то и всѹчки ниѹ

jakože *нар. местоим. как̀то чѐ (за изречения, които подчертават или потвѹрждават мнението на говорѹция):* **je to pravda, ~ se jmenuji Petr** то̀ва ѐ тѹлко̀ва вѹрно, как̀то чѐ **Petr** **к̀звамъ jdu za ním, bude-li doma, ~ bude** ще отида при нѹго, ако е в к̀щи, а тѹй не мѹже да не ѐ вк̀щи, тѹй сѹс сигурност ще си е вк̀щи

jakožto *нар. местоим. като; в кѹчеството на (за идентификация):* **pracoval tam ~ tajemník** тѹй ра̀бѹтеше та̀м като секретѹр

jakpak *нар. местоим. експр. как̀; и как̀: ~ se máš?* как̀ си? как̀ се чѹвстваш? ~ **bych mohl?** (та/че) как̀ бих мог̀л? (очевидно не мога); ~ **(by) ne?** как̀ нѹ! са̀мо то̀ва оста̀ваше! ~ **ne!** (че) как̀ нѹ! (в смис̀л на „да“)

jaksepatri, jak se patři *нар. разг. как̀то подо̀ба̀ва; как̀то трѹба: řekl jsem jim to ~ ка̀зах им го как̀то трѹба*

jaksi нар. местоим. някак; някак си; по някакъв начин; нещо: **bylo mu ~ těžko** бѣше му някак тѣжко; **nejsem ~ ve své kůži** нещо/някак/някак си не съм във форма, не съм в рѣд; **mně se ~ nechce** нещо/някак си не ми се йска

jaktěživ, jakživ ед. м., -а ж., -о ср.; мн. -і м. одуш., -у м. неодуш. ж., -а ср. прил. с функция на нар. **1.** през живѳта си; откак съм жив; откакто се помня; от край време; винаги: **měl se ~ dobře** винаги му е билò добрѣ; винаги си е бил добрѣ **2.** при отриц. никога: **~ jsem ho neviděl** никога не съм го виждал

jaktěživo, jakživo нар. **1.** винаги: **měl se ~ dobře** винаги му е билò добрѣ; винаги си е бил добрѣ **2.** никога: **kdo to ~ viděl, slyšel!** кой е виждал, чувал никога подобно нещо! **3.** при отриц. никога: **~ to nebylo** товà никога не е билò

jaký, -á, -é местоим. **1.** като въпр. какъв (в преки и непреки въпроси): **~é bude počasí?** каквò ще бѣде времето? **ptal se, ~ý je program** тѳй пита(ше) каквà е програмата ♦ **s ~ou jdeš?** разг. каквò, какви новини ми нòсиши? **2.** в неопр. съчет. **bůhví ~ý; čertví ~ý; nevím ~ý; kdoví ~ý** кой знае какъв; бѳг знае какъв; дявол знае какъв; **bůhví ~ý to byl člověk!** кой знае какъв човѣк е бил! **3.** разг. кой; какъв (при питане за по-точно посочване на лице или предмет): **~ měsíc máme?** кой мѣсец е сегà? **4.** какъв (при възклицание, учудване): **~á radost!** каквà радост! **~á hrůza!** какъв ужас! **5.** като съотн. в съчет. **~ý ..., takový ...** какъвто ..., такъв ...; **~á otázka, taková odpověď** а) какъвто въпрѳсът, такъв и ѳтговорът б) прен. каквѳто повикало, такѳва се обàдило ♦

jakýkoliv нар. местоим. **1.** какъвто и да е; какъв да е; всякакъв: **jakákoli pomoc byla marná** всякаквa пѳмощ бѣше напразна; **odmítl jakoukoli účast** ѳтказа каквѳто и да ѣ участие; **za jakýchkoli(v) podmínek** при всякакви услѳвия; при каквитѳ и да е услѳвия

jakýpak местоим. въпр. експр. какъв ли; какъв ли пѣк: **jaképak bude asi počasí?** каквѳ ли ще бѣде времето? **jaképak strachy?** защѳ ще се страхуваш? от каквѳ да се страхуваш? от какво да се страхуваме? **jaképak řeči** каквѳ да говорим! няма за каквѳ да говорим! разговорът е свѣршен! край на разговора!

jakýsi, -ási, -ési, по-рядко jakýs, -ás, -és место-

им. **1.** някакъв си, някой си (неизвестен, неопределен): **~ýsi (pan) Novák** някой си господин Нѳвак; **má ~ési potíže** има някакви трѳдности **2.** прен. често в съчет. **~ýs takýs; ~ýsi takýsi** някакъв си

jakže нар. местоим. **1.** като въпр. как: **~ se jmenuje?** та как се казваше? как, как се казва? **~ to mám dělat?** та как да го направя? **2.** как; нимà (изразява учудване, изненада, гняв): **~, tys to neslyšel?** как, ти не гѳ ли чу?

jalovcov|á, -e ж. хвѳйнава ракия, ракия от хвѳйна

jalovcov|ý, -á, -é хвѳйнов, смрѳиков; който се отнася до хвѳйна, смрѳика: **~ý keř** хвѳйнов храст; **~á kořalka** ракия от хвѳйна, хвѳйнова ракия

jalově нар. ялово, безплѳдно, напразно: **~ žít** живѣя безплѳдно, напразно; **~ mluvit** говоря напразно

jalov|ec, -ce м. **1.** бот. хвѳйна (Juniperus) **2.** плодѳна хвѳйна

jalovic|e, -e ж. юница; крава, преди да се ѳтели **jalovin|a, -y** ж. **1.** млад добитък **2.** геол. безрѳден пласт

jalov|ý, -á, -é **1.** ялов, безплѳден: **~á kráva** ялова крава; **~é klasy** празни, ялови класѳвѣ (без пѳ)

krávy tele тѣрся под вѳла телѣ **2.** напразен, прàзен, безполѣзен: **~á naděje** напразна надежда **3.** нехранителен: **~é jídlo** непитателна хранà **4.** безрѳден: **~á hornina** геол. безрѳден пласт

jám|a, -y ж. **1.** яма, трап, дѳпка: **odpadová ~a** шкàбѳна яма ♦ **2.** геол. шахта в рѳдник **jinému ~u kopá, sám do ní padá** пословица който копàе грѳб другиму, сàм пàда в нѣго **2.** геол. шахта в рѳдник

jamk|a, -y ж. умал. ямичка, трапчѳнка **jamkovišt|ě, -ě** ср. мjàсто с ямки на игрище за гѳлф

janč|it, -ím нескв. експр. щрѣклѣя, лудѣя; проявявам вироглавство, непокѳрство: **~it radostí** лудѣя, прàвя глѳпѳсти от радост

janč|it se глѳг. ♦ **děte**

sebe ~ka прàвя се на глѳпàк; **být (celý) ~ek (z něčeho)** загѳбя умà и дѳма (от нещо); нищо не разбѳрам **2.** твѣрдоглавец; инàт човѣк; упорит, своенравен човѣк; магарѣ, инàт

jankovat|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. упѳрствам, инàтjя се, щрѣклѣя (за кон и прен. за човѣк): **kůň ~í** конjат щрѣклѣе

jankovitost, -i ж. **1.** ветер. мед. заболяване

на централната нервна система при конете
2. упоритост, своенравност, опърничавост
jankovit|ý, -á, -é опърничав, своенравен (за кон и др. животни): **~á ovce** въртоглава овца (която шръкле) **2.** упорит, своенравен, опърничав, твърдоглав (за човек)

jankov|u янкарски

jantarov|ý, -á, -é янтарен, кехлибарен: **~é oči** прен. златисто-жълти, кехлибарени очи

jar|ík, -a м. юпи, амбициозен млад човек, карьерист

japonšt|in|a, -y ж. японски език, японски

jar|rek, -rku м. **1.** вадичка, изровена от порой **2.** поточе

jar|k|a, -y ж. пролетна пшеница

jarmarečn|í, -í, -í 1. панаирен, панаирски, панаирджийски: **~í bouda, ~í stánek** панаирджийско дюкянче, павилионче; панаирна будка, сергия **2.** в съчет. **~í obrázky** долнокачествени панаирджийски картинки

jar|n|k|a, -y ж. панаир

jar|ně нар. пролетно; като за пролет: **slunce ~ září** слънцето грее пролетно; **být ~ oblečen** пролетно облечен съм, облечен съм като за пролет; **bylo mu ~** прен. той беше с пролетно настроение

jar|n|í, -í, -í пролетен: **~í pšenice** пролетна пшеница; **~ rovnodennost** пролетно равноденствие

jar|ník, -u м. разг. лёко, светло палто (обикн. мъжко), пардесю

jar|o, -a ср. пролет и прен.: **na jaře** през пролет-

vlaštovka ~o nedělá пословица една лястовичка пролет не прави

jarovizac|e, -e ж. земед. яровизация (подготовка на семената за посев)

jaroviz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (со) земед. яровизирам (подготвям семена за посев)

jar|ý, -á, -é 1. книж. буюн, свеж, млад: **~á mysl** свежа мисъл; **~é srdce** младо сърце; **~á krev** буйна кръв **2.** обикн. поет. пролетен: **~ý květ** пролетен цвят, пролетно цвете

jař, диал. jeř, -e ж. земед. пролетни посеви; пролетници; пролетни култури: **zasít ~** засея пролетници

jaře нар. весело, светло, младо, радостно, буйно: **bylo mu ~** беше му весело, радостно

jařin|a, -y ж. земед. пролетни посеви; пролетници; пролетни култури: **zelenající ~a** зеленеещи се, раззеленили се, раззеленени пролетници

jařku I малко остар. част. разг. да ви кажа; найстина (за интимно отношение на говорещия към казаното): **bylo by to ~ hezké!** това би било найстина прекрасно!

jařku II междум. я; хей; ей; ало; ами (за заповед, призив, обръщане на внимание): **~ počkejte** я почакайте!

jařm|o, -a ср. **1.** ярём, хомот **2.** прен. иго, робство, гнет: **pod ~em** под иго, под робство; **osvobodit se, vymanit se z ~a** освободя се от робство

jas, -u м. сияние, блясък, великолепие: **sluneční ~** слънчево сияние; **~ zlata a drahokamů** блясък на злато и на скъпоценни камъни

jasan, -u м. бот. ясен; ясеново дърво (Fraxinus)

♦ **hoch jako ~** момче като тополя; левент (високо, стройно)

jasanov|ý, -á, -é ясенов: **~á alej** ясенова алея

jas|at, -ám неск. **1.** (-; *nad čím*) ликувам (от нещо), радвам се (на нещо): **předčasně ~at** радвам се, ликувам преждевременно **2.** звуча радостно, весело, ликуващо: **fanfáry ~aly** фанфарите звучаха

jasavě нар. **1.** радостно, весело, ликуващо: **~ se smát** смее се радостно, весело **2.** ярко, сияещо: **~ červená barva** яркочервен цвят

jasav|ý, -á, -é 1. радостен, ликуващ, възторжен, тържествуващ: **~ý potlesk** възторжени аплодисменти, ръкопляскания **2.** ярък, блестящ, сияещ: **~é světlo** ярка светлина

jasmín, -u м. бот. жасмин, ясмин (Jasminum)

jasmínov|ý, -á, -é жасминов, ясминов

jasně I нар. **1.** светло, ясно, ярко: **~ červený** ясночервен; светлочервен **2.** звучно, звънко **3.** ясно, разбираемо, точно: **~ se vyjadřovat** изразявам се ясно, разбираемо **4.** радостно, весело, приветливо: **usmívat se ~** усмихвам се радостно, приветливо

jasně II част. разг. експр. ясно; да; без съмнение; разбира се: **dělal jsi to sám? - ~!** сам ли го направи? - разбира се!

jasn|ět -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. изяснявам се, прояснявам се: **obloha začala ~ět** небето започна да се прояснява

jasn|it, -ím, неск. (со) прояснявам, правя ясно (нещо): **smích mu ~il tvář** прен. смехът проясняваше лицето му

jasn|it se, -ím se неск. **1.** изяснявам се, прояснявам се: **obloha se ~í** небето се прояснява; **jeho hlas se ~í** гласът му се прояснява; **~í se bezl.** прояснява се **2.** поет. светлѐя: **ve tmách ~ila se stezka** в тъмното светлѐше пътека

jasno I, -a *ср.* яснотà, ясност: **vnést ~o** внесà

(**uhodilo**) като гръм от ясно небè

jasno II *нар.* ясно: **je úplně ~** съвсèm ясно е (*за времето*); **aby bylo mezi námi zcela ~** (за) да бъдем съвсèm найсно

jasnost, -i *ж.* 1. яркост, ясност, яснотà, ведрина: ~ **barev** яркост на цветовете 2. яснотà, ясност, разбираемост, точност: ~ **argumentace** ясност, яснотà на аргументацията; **myšlenka nabývá ~i** мисълта става ясна, разбираема 3. яснотà, звъчност, звънкост, чистотà: ~ **hlasu** звъчност, чистотà на глас 4. ясност, яснотà; душевно равновесие; веселост: ~ **ducha** яснотà, бодрост на духà

jasnovidec, -ce *м.* 1. по-рядко ясновидец; който ясно вижда бъдещето 2. ясновидец, гадател; който професионално предвижда бъдещето

jasnovidecký, -á, -é 1. който се отнася до ясновидец: ~ý **pohled** поглед на ясновидец 2. далновиден, прозорлив: ~á **politika** далновидна политика

jasnovidectví, -í *ср.* ясновидство, прозорливост, далновидност

jasnovidk|a, -u *ж.* 1. ясновидка 2. гадателка

jasnovidn|ý, -á, -é прозорлив, далновиден: ~ý **politik** далновиден политик

jasnozřiv|ý, -á, -é пророчески, прозорлив, далновиден, предвидлив: ~á **slova** пророчески дүми; ~á **kritika** пронизателна критика

jasn|ý, -á, -é 1. ярък, ясен, светъл: ~é **slunce** ясно слънце; ~á **noc** ясна, светла нощ 2. звънк, звъчен, чист: ~ý **smích** звънк, звъчен смях 3. непомрачен, ясен: **při ~ém vědomí** в пълно съзнание; **nemocný měl ~é chvíle** болният имаше минути на просветление 4. ясен, разбираем, точен: **je ~é, že ...** ясно е, че ...; **to je úplně ~é, nad slunce ~ější** това е ясно като

явнò 5. безспорен (*занадмощие*): **dosáhnout ~ého vítězství** постигна явна, безспорна победа (*с явно, безспорно надмощие*) 6. ясен; душевно уравновесен; радостен, весел, ведър, спокоен, приветлив: ~á **tvář** ясно, спокойно лице; ~á **májová nálada** весело, радостно майско настроение

jasot, -u *м.* ликуване, тържествуване, възторг: **vítat s ~em** приветствам възторжено, с ликуване

jaspis, -u *м. минер.* яспис (*полускъпоценен камък*)

jatečn|í, -í, -í клàничен; който се отнася до клàница: ~í **maso** месò от клàница

jatečn|ý, -á, -é клàничен; който се отнася до ~кланè: ~ý **alobytek** клàничен добитък; добитък за кланè

jatern|í, -í, -í чернодробен: ~í **choroby** болести по черния дроб; ~í **buňky** чернодробни клетки

jaternice *вж.* **jitrnice**

jaternicový *вж.* **jitrnicový**

jaternička *вж.* **jitrnička**

jaterník, -u *бот.* гълъбови очи; потайниче; страшниче; овче рүно (Hepatica)

jat|ky, -ek *ж. само мн., jat|ka, -ek* *ср. мн., по-рядко jat|ka, -ky* *ж.* 1. клàница, скотобойна 2. *прен.* касàпница: **válečná ~ka, lidské ~ky** военна касàпница; **vést, hnát na ~ky/~ka** карам за кланè

játra, jater *ср. само мн.* черен дроб: **zánět jater** възпаление на черния дроб; **dušená ~** *готв.* задушèн черен дроб

játrov|ý, -á, -é чернодробен: **polévka s ~ými knedlíčky** сүпа с топчета от черен дроб; ~á **paštika** пастèt от черен дроб

javor, -u *м. бот.* явор (Jacer)

javorov|ý, -á, -é яворов: ~á **alej** яворова алея

chlupatý ~ek лакочник, чревоугòдник съм;

mít dobře podřiznutý ~ek красноречив съм;

mít ostrý, smělý ~ek имам остър език; **svrběl ho ~ek** сърбеше го езикът (да каже нещо)

2. предмет, приличащ по форма на език: ~ek

u boty език на обувка; **spoušťový ~ek** спү-

3. ж.

malýk *малък, но решаващ фактор* 4. *бот.* пър-

чòвка, езиче (Himantoglossum)

jazyčkov|ý, -á, -é отнася към езиче

jazyčn|í, -í, -í, jazyčn|ý, -á, -é *език.* езичен; ар-

тикулиран с езика: ~é **souhlásky** езични съ-

гласни (*артикулирани с езика*)

mlsn|ý, -ý, -ý

mlsný, chlupatý ~ лакочник, чревоугòдник

съм; **mít dar ~a** имам дар слово; **mít ~ jako**

břítva имам остър език; езикът ми е като

бръснач; **mít dobře podřiznutý** ~ красноречив съм;

rozvázat ~ развързва език, разпри-

казвам се; **svědí ho, svrbí ho ~; něco ho pálí**

na ~u езикът го сърби (да каже нещо); **držet**

~ za zuby, na uzdě държà си езика зад зъбите;

mám to na ~u, plete se mi to na ~u на езика

ми е (да го кажа); **co má ~ srdce** какво

му е на сърцето, това му е на езика; **mít na**

~u med, v srdci jed едно казвам, другò мисля;

bát se lidských ~ů страхувам се от хòрските

езици; **zlé ~y/zlí ~ové** злите езици; **má smrt, duši na ~u** пѣтник е; умира; **mlít ~em** работи ми устага; **rozvázat ~** започна да говоря, проговоря; **dát si pozor na ~** внимавам каквò говоря; **šlapat si na ~** фѣфля; **otírat si ~ (o někoho)** злослòва (по адрес на някого) **2.** език, говор, реч: **spisovný ~** книжовен език; **učít se cizím ~ům/cizí ~y** изучавам чужди езици; **~ uměleckých děl** език на художествени произведения ♦ **najít společný ~ (s někým)** намèря общ език (с някого) **3.** предмет, подобен на език: **~ u boty** език на обувка

jazykově nar. в езиково отношение; от глèдна точка на езика: **~ kvalifikovaný** квалифициран в езиково отношение; владèещ езици

jazykověd|ja, -y ж. езикознание, лингвистика: **obecná ~a** общо езикознание; **srovnávací slovanáská ~a** сравнително славянско езикознание

jazykovědlec, -ce м. езиковед, лингвист

jazykovědn|ý, -á, -é езиковедски, лингвистичен: **~é bádání** езиковедско изслèдване; **~é studium a)** обучение по езикознание **б)** езиковедско, лингвистично изслèдване, проучване

jazykov|ý, -á, -é 1. anat. езиков; който се отнася до езика; езичен: **~ý nerv** езичен нèрв **2. език.** езиков: **~á čistota** чистотà на езика; **~á kultura** езикова култура; **~é vyučování** преподаване и изучаване на езици; **~ý talent** езиков талант; дарба за изучаване на езици; **~ý koutek** консултация по езикови въпроси (*по радио и т.н.*)

jazykozpyt, -u м. ostar. езикознание: **indoevropský srovnávací ~** сравнително индоевропейско езикознание

jazz [džez], džez, -u м. джаз

je, je, jéé междум. е; охò; ехè; а; ах; бòже мòй (*изразява учудване, радост, възхищение, въздишка*): **jé, to je krása!; jé, to je krásné!** ах, каквà прèлест! бòже, кòлко е красиво!

ječ|et, -ím несв. пищя, викам пронизително: **~et o pomoc** пищя, викам за пòмощ; **~et strachem** пищя от страх

ječiv|ý, -á, -é писклив, пронизителен: **~ý hlas** писклив глас

ječmen, -e/-a м. 1. bot. ечемик (Hordeum) **2.** ечемик (*зърно*): **pytel ~e** чувàл ечемик; **sladovnícký ~** земед. пивовàрски ечемик (*за маци*)

ječmenov|ý, -á, -é ечемичен; който се отнася до ечемик: **~ý nápoj ostar.** пивò, бира

ječn|ý, -á, -é ечемичен: **~á mouka** ечемичено брашнò; **~é zrno pren.** ечемик (*на око̀то*)

jed, -u м. отрòва: **hadí, zmijí ~** змийска отрòва;

zjednotit ~a **ndu**

na to vzít ~ главàта си залагам

jed|en (-na ж., -no ср., -i, -y, -a мн.) числ. 1. един, една, едно; един брòй: **~en z nás** един от нас; **oslepl na ~no oko** тòй ослепя с еднòто окò; **přišel o ~né** приборà се, дойдè в един (часà)

♦ **~ně** **hledět ~ně** сьм с едниия крак в грòба; **udělat něco ~na dvě** направа нèщо за един миг; мнòго бързо, отрàз; **dalmu~nudozad** удàригопогърбà; **přijímat pod ~nou (způsobou)** причестявам се по католически (*само с нафòра, без вино*); **ty kluku ~na!** ах ти, хлапè такòва! **2.** сàмо един; единствен: **řeknu to ~ním slovem** ще го кажа **~ně**

~nu kartu залòжа всьчко на една карта; **zabít dvěmaouchy~nouranou** убиядвèмухèедин удар, с един куршум двà заека; **žít jako ~na rodina** живèя сговòрно **3.** един, еднèн, непрекъснат, непрèстàнен: **vypít sklenici ~ním douškem** изпия чаша на един дъх **4.** сàмо: **šla o něm ~na chvála** за нèго се нòсеха сàмо похва̀ли; нèго сàмо го хва̀леха **5.** един и сьщ; **~ně**

♦ **~ně** тели сме (с някого); стàвам лягам (с някого); **být ~na ruka (s někým)** мнòго близък сьм (с някого); **táhnout za ~en provaz (s někým)** тèгля една и сьща колà (с някого); **házet všechndo~nohopytle** слàгамвсьчкòведнèн кюп **6. в сьчет. ~en ..., druhý ...; ~en ..., ~en ...; ~en ..., jiný ...;** еднè ..., друг ...; еднèният ...; **~ně**

bez dvou za dvacet и двàмата са от един дòл дрèнки; хванè едниия, ударè другèгия; нè по врат, а по шия **7. като неопред. местоим.** един, някой: **byl ~en král a ~na královna** имàло един крал и една кралица; **zašel si ~noho dne do města** един дèн тòй отидè в градà

jedenáct, -i числ. единадесет/единайсет: **lecke začíná v ~** урокът запòчва в единадесет/единайсет (часà)

jedenáct|ja, -y ж. **1.** цифрата единадесет/единайсет; единадесетица/единайсетица **2.** нèщо, означèно с нòмер единадесети/единайсети: **jedu ~ou** пьгьвам с трамвàй нòмер единадесет/единайсет **3. спорт.** фьтболен отбòр; единадесетòрка/единайсетòрка **4. спорт. жарг.** единадесетмèтров/единайсетмèтров наказàтелен удар; дьзпа **5. само мн. jede-náct|ky, -ek разг. експр.** кракà: **natahovat ~ky** вьрвя с дь̀лги и бь̀рзи крачки

jedenáct|ý, -á, -é числ. единадесети/единайсети:

jde, táhne na ~ou приближава единнадесет/единайсет (часа)

jedenadvacet, jedenadvacet, -i числ. двадесет/двайсет и едно; *подобно jedenatřicet, jednařicet; jedenačtyřicet* и т.н. до **jedenadvadesát, jednadevadesát** тридесет/трийсет и едно, четиридесет/четирийсет и едно и т.н. до деветдесет и едно

jedenapůl, jeden a půl числ. един и половина

jedenkrát 1. числ. един път; еднократно, веднъж: **přišel jen** ~ той дойде само веднъж, само един път 2. нар. веднъж, някога, един ден: **bude z něho ~ dobrý inženýr** един ден той ще стане добър инженер

jedináček, -ka м. единствено дете: **rozmazlený ~ek** разглезено единствено дете

jedině нар. малко остар. книж. само, единствено

jedině нар. само, единствено; в съчет. ~ **tím; ~ proto** единствено заговã, само заговã

jedinlec, -ce м. 1. отделно лице, отделна личност, индивид: **vztah ~ce k celku** отношение на отделната личност към колектива 2. биол. индивид

jedinečně нар. експр. изключително, удивително: ~ **přiznává chvíle** изключително благоприятен момент

jedinečnost, -i ж. експр. изключителност, необичайност, уникалност

jedinečný, -á, -é 1. единичен: ~ý **zjev** единично явление 2. експр. изключителен, единствен, рядък, необичаен, уникален: ~ý **jev** изключително, рядко явление

jedinkrát, ostar. книж. jedinékrát, jedinékrát нар. един-единствен път: **byl jsem tam jen** ~ бил съм там само един-единствен път

jedinklý, -á, -é експр. един, единичък; само един: ~ý **pohled** единичък поглед

jedinlý I, -á, -é 1. единствен; само един: ~ý **syn** единствен син; ~é **východisko** единствен изход 2. нито един; никой (*засилва отрицанието*): **ani ~ý** нито един; никой; **nebe bez ~ého mráčku** небè без нито едно облаче

jedinlý II, -ého м. експр. единствен, любим: **můj ~ý!** експр. единствен мой!

jedle, -e ж. бот. ела (Pinus Abies): **stříbrná ~e** левент

jehličí, -í ср. събир. елови клонки

jehličkovlý, -á, -é комп. в съчет. ~á **tiskárna** иглен принтер

jedlík, -a м. 1. ящен човек; гладник, лакомяк

2. човек, душа, гърло (*за изхранване*): **má na krku pět ~ů** той изхранва още пет души (*нет члена на семейството*); на него чакат пет (гладни) гърла

jedloví, -í ср. събир. 1. елова гора 2. елови клонки

jedlový, -á, -é елов: ~é **šišky** елови шишарки

jedlý, -á, -é 1. ядлив, ядивен; добър за ядене: ~á **soda** сода за хляб; ~á **houba** джъшва, гъба (*не отровна*); ~ý **pokrmový tuk** мазнина за готвене (*обикн. маргарин*) 2. разг. вкусен: **je to ~é** вкусно е

jednací, -í, -í делови: ~í **sín** заседателна зала, зала за заседания; ~í **řeč** официален език, работен език (*на форум, конференция*); ~í **program** дневен ред; ~í **řád** регламент (*на заседание*); ~í **číslo** изходящ номер

jednak в съчет. **jednak ..., jednak ...** съюз от една страна ..., от друга страна ...; едно че ..., друго че ...; отчасти ..., отчасти ...: **nepojeđu, nemám ~ čas, ~ peníze** няма да замина - едно че нямам време, друго че нямам пари

jednání, -í ср. 1. действие: **návod k ~í** ръководство за действие 2. поведение, постъпка: **to nebylo od vás pěkně ~í** вие постъпихте некрасиво 3. преговори, разисквания: **tajně ~í** тайни преговори 4. *театр.* действие, акт (*в театър*): **čínohra o třech ~ích** пиеса в три действия

jednat, -ám нескв. 1. постъпвам, действам: ~at **podle svého svědomí** постъпвам честно; ~at **v něčí prospěch** действам в полза на някого; действам в нечий интерес 2. (*s kým*) държã се, отнасям се (*с някого*): **umět ~at s lidmi** знам как да се държã с хората; умя да

отнасям се меко, деликатно (*с някого*) 3. (*-; o čem; s kým; s kým o čem; oč*) обсъждам, преговарям, разисквам (*с някого нещо, за нещо, относно нещо*): ~at **o uzavření smlouvy** преговарям за сключване на договор 4. (*koho, co*) наемам, вербувам (*някого, нещо*): ~at (**někoho na co, k čemu**) наемам на служба, на някаква работа (*някого*) 5. обикн. **jednat si (co)** снабдявам се (*с нещо*); запасявам се (*с нещо*): ~at **si šaty a prádlo** снабдявам се с дрехи и с бельò; правя си нови дрехи и ново бельò

jednat se, само безл. jedná se (*o koho, oč*) книж. касãе се, отнася се (*за някого, за нещо*): **o to se ted' ne~á** сегã не стãва дума за това

jednatel, -e м. 1. секретар; изпълнителен директор, управител на дружество, на организация 2. търговски агент, посредник, дилър

jednatel|ka, -y ж. 1. секретарка; управителка, жена - изпълнителен директор на дружество, на организация 2. жена - търговски агент

jednatelstv|í, -í ср. 1. агентство 2. агенция 3. секретарство на дружество, на организация

jedn|ičk|a, -y ж. 1. цифрата едно; единица 2. нещо, означено с номер едно (*стая, трамвай и под.*): **jet ~ou a**) пътувам в първа класа (*във влак*) б) пътувам с трамвай номер едно; **máslo ~a** масло първо качество 3. учил. единица, отличен (*най-високата оценка в чешкото училище*): **umělvšechnona ~u** тоя еше войчко за отличен; **ten žák má samé ~u** този ученик е пълен отличник, има само отлични оценки

jednobarevně нар. едноцветно, дюс

jednobarevn|ý, -á, -é едноцветен, дюс: ~á látka едноцветен плат, едноцветна материя

jednobuněčn|ý, -á, -é едноклетъчен: ~ý organizmus биол. едноклетъчен организъм

jednocifern|ý, -á, -é в съчет. ~é číslo мат. едноцифрено число

jednodenn|í, -í, -í едnodневен: ~í cesta едnodневен пъг

jednodiln|ý, -á, -é който се състои от една част: ~ý film едnocериен филм

jednodob|ý, -á, -é еднократен, единичен

jednoduchost, -i ж. 1. простота, несложност (*на конструкция, задача и под.*) 2. естество 3. прен. простота, сѐмпло

jednoduch|ý, -á, -é 1. единичен, едnodелен: ~é dno единично дъно 2. непрекъснат, неразделен: ~á frekvence (*за работа, за обучение*) едnocмѐнна работа; едnocмѐнно обучение 3. прост, несложен, сѐмпъл: **tonenítak ~é** това не е така просто, така лесно 4. език. прост-а

jednoduše нар. 1. просто, сѐмпло: **chodit ~oblečen|ý** ходя сѐмпло облечен 2. разг. просто; с една дъма 3. естествено

jednohlasně нар. 1. в унисон; едnodгласно: **zpívat ~** пѐя в унисон 2. едnodгласно, едnodушно; с едnodгласие, с едnodушие: ~ se usnět реша, постановвя едnodушно, с едnodгласие, с едnodушие

jednohlasn|ý, -á, -é 1. едnodгласен; звучащ в унисон 2. едnodгласен, едnodушен: ~ý souhlas едnodушно съгласие

jednohlas|ý, -á, -é 1. едnodгласен: ~ý chorál

едnodгласен хорал 2. едnodгласен, едnodушен; сговорен

jednohodinov|ý, -á, -é едnocасов: ~á mzda възнаграждение за 1 час

jednohrb|ý, -á, -é едnodгърб: **velbloud ~ý** зоол. едnodгърба камѐла

jednokolejn|ý, -á, -é с еддин коловоз: ~á dráha еддинична железопътна линия

jednolet|ý, -á, -é едnodгодишен: ~é rostliny бот. едnodгодишни растения

jednolit|ý, -á, -é монолитен, сплотѐн, цялостен: ~ý celek еддинно цяло; ~á hmota монолитно вещество, монолитна материя

jednolůžkov|ý, -á, -é който е с едно легло: ~ý pokoj стая с едно легло (*в хотел и т.н.*)

jednoměsícn|í, -í, -í едnocмесечен: ~í období едnocмесечен период; период от еддин месец

jednomístn|ý, -á, -é едnocместен; с едно място

jednomocn|ý, -á, -é едnocвалентен: ~ý prvek хим. едnocвалентен елемент

jednomyslně нар. едnodгласно, едnodушно: ~ zvolený předseda председател, избран едnodушно, с едnodушие

jednomysl|ý, -á, -é едnodушен: ~á volba едnodушен избор

jednonoh|ý, -á, -é едnocкрак; с еддин крак: ~ý invalida инвалид с еддин крак

jednook|ý, -á, -é едnocок: ~ý hrdina едnocок герой

♦ **царство** на слѐпите едnocкият е цар

jednopatrov|ý, -á, -é едnocетажен: ~ý dům едnocетажен дѐм (*с партер и еддин етаж*)

jednoplošník, -u м. моноплан, едnodплѐщик

jednopolavn|í, -í, -í, **jednopolavn|ý**, -á, -é едnodолов: ~é rostliny едnodолови растения

jednopořad|ý, -á, -é едnocтаен: ~ý byt едnocтаен апартамент, едnocтаино жилище

jednopořad|ý, -á, -é едnocетажен (*с партер и еддин етаж*): ~á stavba едnocетажна постройка, сграда

jednoramenn|ý, -á, -é едnocраменен: ~á páka физ. едnocраменен лѐст

jednorázov|ý, -á, -é едnocкратен: ~á akce едnocкратно мероприятие; ~ý přídavek k platu едnocкратна добавка към заплата

jednoročn|í, -í, -í едnodгодишен: ~í služba едnodгодишна служба; ~í dítě едnodгодишно дете; дете на една година

jednorozen|ý, -á, -é еддинствен (*за дете, потомък*): **jeho syn ~ý** библи. вѐрнопитѐн сын

jednorozměrn|ý, -á, -é който е с едно измерение; едnocмерен, едnocзмѐрен

jednoruký, -á, -é еднорѣк; с еднà рѣкà: ~ý **invalida** инвалид с еднà рѣкà
jednořadový, -á, -é еднорѣден: ~ý **oblek** еднорѣден костѹм; ~ý **kabát** еднорѣдно сакò, палтò
jednoslabičný, -á, -é едносрѣчен: ~á **odpověď** едносрѣчен, лаконичен òтговор
jednosměnný, -á, -é едносмѣнен: ~ý **pracovní cyklus** едносмѣнен рабòтен цѣкъл
jednosměrný, -á, -é еднопòсòчен: ~á **doprava** еднопòсòчно движѣние; ~á **ulice** еднопòсòчна ùлица
jednostopý, -á, -é еднòпòстов; в *сѣчет*. ~é **vozidlo** транспòртно срѣдство с двѣ колелà (*мотоциклет, велосипед и под.*)
jednostranně нар. 1. еднострàнно; еднострàнчиво: ~ **informovat** информирам еднострàнчиво 2. еднòобразно: ~ **vyživovat** храня еднòобразно
jednostrannost, -i жс. 1. еднострàнност; еднострàнчивост 2. еднòобразие
jednostranný, -á, -é 1. еднострàнен; кòйто йма сàмо еднà стрàнà: ~á **střecha** пòкрив с наклòн на еднà стрàнà 2. кòйто се отнàся сàмо до еднàта стрàнà: ~á **obrna těla** еднострàнна парàлиза 3. еднострàнчив: ~á **informace** еднострàнчива информàция 4. еднòобразен: ~á **strava** еднòобразна хранà
jednosvazkový, -á, -é еднòтòмен: ~ý **slovník** еднòтòмен рѣчник
jednot|a, -y жс. 1. еднòство, цѣлост, неделѣмост: **územní ~a** териториàлно еднòство, териториàлна цѣлост; **tvořit ~u** сѣстàвям еднò цѣло 2. хармонично еднòство, сѣгласùваност: **akční ~a** еднòство на дѣйствиe; ~a **místa, času a děje** еднòство на мѣсто, врѣме и дѣйствиe 3. организàция, дрùжество: ~a **československá, ~a českých bratří** цѣрк. истòр. обществò на чѣшките братя
jednot|it, -ím несв. (со) 1. обединявам, сѣдинявам, сплотявам: ~it **lid** обединявам, сплотявам нарòда 2. разрѣждам (*нещо*) сѣс сѹбане: ~it **cukrovku** разрѣждам зàхарно цвеклò
jednotk|a, -y жс. 1. цифрата еднò; еднѣица 2. еднѣица, отличен (*най-високата оцѣнка в чешкòто училище*): **mít samé ~y** ймам сàмо отлични белѣжки; пѣлен отличник сѣм 3. основна мѣрка, еднѣица мѣрка: **délková, váhová ~a** еднѣица мѣрка за дължина, за теглò; **peněžní ~a** парична еднѣица; **pracovní ~a** икон. еднѣица за отчитане на трùд 4. еднѣица, част: **bytová ~a** отдѣлна самòстоятелна квартѣра; **vojenská ~a** войсковà част

jednotkový, -á, -é кòйто се отнàся до еднѣица: ~á **cena** еднѣична цена
jednotlivě нар. поединично, поотдѣлно, самòстоятелно: ~ **hospodářící rolník** частник; еднòличен стопàнин
jednotliv|ec, -ce м. отдѣлно лицѣ, отдѣлна личност; индивѣд: **až na několik ~ců** с изключѣние на нѣколко д̀уши; **závod, soutěž ~ců** спорт. индивидуàлно п̀рвенствò
jednotlivin|a, -y жс. отдѣлна подрòбност; детàйл: **poznání ~** запознаване с детàйли, запознаване в подрòбности
jednotlivost, -i жс. 1. отдѣлен въпрòс, нѣщо отдѣлно 2. нѣщо частно; частност, подрòбност, детàйл: **rozcházejí se v ~ech** разминават се в подрòбностите, в детàйлите
jednotlivý, -á, -é отдѣлен, еднѣичен, частен: **hlasování podle ~ých bodů** гласùване по (отдѣлни) тòчки
jednotně нар. 1. еднàкво, еднòобразно 2. сѣгласùвано, еднòдушнò, еднòно
jednotný, -á, -é 1. еднòнен, неделѣм: **jazykově ~ý** еднòнен в езиковò отношѣние 2. еднòнен; от еднò тип: ~á **zahraniční politika** еднòнна в̀ншнà политика; ~á **sazba** еднòнна тарѣфа 3. *език*. еднòствен: ~é **číslo** еднòствено числò
jednotvárně нар. еднòобразно, монòтòнно: ~ **zpívat** пѣя монòтòнно
jednotvárnost, -i жс. еднòобразие, монòтòнност
jednotvárný, -á, -é еднòобразен, монòтòнен: ~á **melodie** монòтòнна мелòдия; ~ý **život** монòтòнен, еднòобразен живòт; ~á **strava** еднòобразна хранà
jednou нар. 1. *като числ.* еднò п̀т; ведн̀ж: **opakujte ještě ~** повторѣте òще еднò п̀т, òще п̀т; **zabývat se ~** от д̀жд на вѣтър; м̀ногò р̀ядко; **dvakrát měř a ~ řež** пословица двà п̀ти мѣри, еднò п̀т режи; ~ **dvě jsou dvě** двѣ по еднò е двѣ 2. в *сѣчет*. ~ ..., ~ ... с̀юз. ту ..., ту ...: ~ **je veselá, ~ pláče** т̀ е вѣсела, т̀ плаче 3. нѣкогà, еднò врѣме (*за минало*): **byl ~ jeden král** ймало еднò врѣме еднò к̀рал 4. *експр.* нѣкогà; нѣкой д̀ен; еднò д̀ен (*за бъдѣще*): ~ **si to povíme!** ще си поприказваме нѣкогà 5. *разг.* най-пòсле: **dej už ~ pokoj!** остави ме на мира най-пòсле!
jednoznačně нар. категòрично, определѣно, недвусмѣслено: ~ **odpovědět** òтговòря категòрично, определѣно; недвусмѣслено
jednoznačnost, -i жс. яснòтà, определѣност; категòричност, недвусмѣсленост, еднòзначност: ~ **odborného názvu** еднòзначност на специàлен т̀рмин

jednoznačný, -á, -é ясен, определен, категоричен, недвусмыслен, однозначен: ~é **stanovisko** категорично становище; ~á **odpověď** категоричен, недвусмыслен отговор

jedovatě нар. прен. ехидно, язвительно, злобно: ~ **mluvit** говоря язвительно, ехидно

jedovatost, -i жс. 1. отравность 2. прен. язвительность, ехидство: **mluvit** ~i говоря язвительно неща

jedovatý, -á, -é 1. отравен: ~ý **plyn** отравен газ; ~é **houby** отравни гъби; ~ý **had** отравна змия 2. експр. ехиден, язвительный, зъл, злобен: ~ý **jazyk** зъл, хаплив език; ~ý **pohled** язвительный поглед; ~á **slova** ехидни, хапливи, злобные думы 3. който има някако неприятно свойство (в голямо количество): ~é **odstíny barev** крещящи отсенки на цветовете; крещящи, прекалено насыщенные цветом

jedový, -á, -é 1. отравен; който се отнася до отрова: ~á **žláza** жлезата, която произвежда отрова 2. по-рядко прен. ехиден, язвительный, зъл, злобен: ~á **bába** баба Яга; вещица

jehelníček, -ku, по-рядко **jehelník**, -u м. игленик

jehl, -a, -y жс. 1. игла (за шене): ~a **do šicího stroje** игла за шевна машина; **navléci** ~u, **navléci** ~u като на тръни; **horkou** ~ou на бърза ръка; **pro** ~u **pálit svíčku** заради бълхата горя юргана 2. иглоподобен предмет, игла (на грамофон и под.): **magnetická** ~a магнитна стрелка

jehlan, -u м. 1. геом. пирамида: **komolý** ~ пресечена пирамида 2. предмет с форма на пирамида: **postavit pušky do** ~ú подреда пушките на пирамиди 3. спорт. пирамида

jehlanec, -ce м. предмет с форма на пирамида: ~ce **mandelů** кръстци (с форма на пирамида)

jehlanový, -á, -é 1. пирамидален: ~á **střecha** пирамидален покрив 2. който се отнася до пирамида

jehličce, -e жс. 1. игла (за коса, за връзка и под.): **stříbrná** ~e сребърна игла 2. кука (за плетене): **drátěná** ~e телени куки 3. иглица (лист на иглолистно растение): ~e **smrku** иглицы на смърч

jehličí, -í ср. събир. иглицы (листа) на иглолистни растения: **zelené** ~í зелени иглицы (на иглолистни растения)

jehlička, -y жс. 1. умал. игличка 2. предмет, подобен на игличка: **ledové** ~y прен. ледени иглички, иглицы 3. шегов. майстор-шивач 4. прен. жыло: ~a **závistí** жылото на завистта

jehličnatý, по-рядко и поет. **jehličný**, -á, -é иглолистен: ~ý **strom** иглолистное дерево

jehňátko, -a ср. умал. агънце

trpěliv тръпелив като агне 2. прен. овчица (тръпелив, протакатилен)

zkušene ~ още съм зелен и неопитен

jehněčí I, по-рядко **jehněčí I**, -í, -i агнешки: ~í **maso** агнешко месо; ~í **kůže** агнешка кожа

jehněčí II, по-рядко **jehněčí II**, -ího ср. агнешко месо

jehněčín, -a, -y жс. 1. агнешко месо 2. агнешка кожа: **rukavice z** ~y ръкавици от агнешка кожа

jehněď, -a, -y жс. бот. реса (на върба)

jehnětin, -a, -y жс. агнешка

jeho I вж. on

jeho II неизм. м. и ср., **její** жс., **jejich** неизм. мн. местоим. 1. негов, -а, -о, -и; неин, нейна, -о, -и; теhen, тяхна, -о, теhни: **to je jeho kniha** това е неговата книга; **podle jejího mínění** по нейно мнение, според нея 2. негов (за по-близо отношение към някое лице или предмет): **jeho lékař** неговият лекар; лекарят, който го лекува; **její kadeřník** нейният фризьор 3. (в титли – благороднически, дипломатически и под.): **Jeho Výsost** Негово Височество; **Její Výsost** Нейно Височество; **Jejich Výsosti** Теhни Височества

jehož неизм. м. и ср., **jejíž** жс., **jejichž** неизм. мн. местоим. чийто, чиято, чийто: **spisovatel, jehož dílo se čte všude** писател, чийто творчество се четат навсякъде; **spisovatelka, jejíž dílo se čte všude** писателка, чийто творчество се четат навсякъде; **spisovatelé, jejichž díla se čtou všude** писатели, чийто произведения се четат навсякъде

jej, **jeje**, **jejej**, **jejeje**, **jejda** междум. ой; ай; ах; а-а-а; о-о-о (за приятна или неприятна изненада): ~, **to jsem se lekl** ах, как се стреснах; ~, **tak to jste vy!** ах, вие ли сте! я гледай, вие сте значи!

jek, **jekot**, -u м. ек, екот, бучене, гърмене, рев; пронизителен вой: ~ **sírén** вой на сирени; ~ **moře** поет. книж. ревът на морето

jektat, -ám нескв. 1. заквам, запъвам се; говоря неразбрано; мърморя: ~at **omluvy** мърморя извинения 2. трепя, треса се (от студ, от страх): **brada mu ~ala strachem** брадата му трепереше от страх; ~á **zuby**; **zuby mu ~ají** зъбите му трепат (от студ, от страх)

jektat se, -ám се нескв. треса се, трепя (от студ, от страх): ~al се **zimou** той трепереше от студ

jektavý, -á, -é 1. закващ, пелтещ 2. трепещ: ~ **hlas a)** закващ глас б) трепещ глас

jelen, -a м. зоол. елѐн, рогàч (Cervus): **čekaná na ~a** засàда, гюмѐ за елѐни; **nést hlavu jako ~a** ^{хитроумно} **лѝо** **štvany** ~ като подгòнено живòтно сьм; **být (úplný) ~ (z něčeho)** обьркал сьм се като пàте в кьлчища (от нѐщо, вьв врѝзка с нѐщо)

jelení, -í, -í елѐнов, елѐнски: ~í **parohy** елѐнови рогà, рогà на елѐн; ~í **lůj** елѐнова мàс

jelenice, -e ж. 1. (обработена) елѐнова кòжа: **rukavice z ~e** рькавици от елѐнова кòжа 2. са-мо мн. **jeleníce**, -c ж. панталòни или рька-вици от (обработена) елѐнова кòжа 3. гюде-рия; кòжа за мѝене на стькля

jelenicový, -á, -é кòйто е от (обработена) елѐ-нова кòжа: ~é **rukavice** рькавици от (обра-ботена) елѐнова кòжа

jelikož сьюз книж. понѐже, защòто, тьй като: **nemohl se dostavit, ~ byl vážně nemocen** тòй не можà да се яви, понѐже бѐше сериòзно бòлен

jelímán|ek, -ka м. експр. будалà; глупав, огра-ничѐн, неòпитен, найвен човѐк: **koukal na to jako ~ek** глѐдаше като изтърван, глѐдаше като телѐ в желѐзница

jelín|ek, -ka м. умал. елѐнче, рогàче

jelít|o, -a ср. умал. 1. кьрвавичка 2. сининка (подкожен крьвоизлив)

jelit|o, -a ср. 1. кьрвавица: **vařené, pečené ~o** ^{кьрвавичка} **лòлѝт** **se na něco jako Filip na ~o** разг. експр. глѐдам като телѐ в желѐзница 2. синина (подкожен крьвоизлив)

jelitový, -á, -é кòйто се отнàся до кьрвавица: ~á **polévka** сьпа сьс свинска крьв

jemine, **jemine** междум. ха; бòже; бòжичко; гòсподи; я глѐдай; бре (за учудване, изнена-да): ~, **kde jste se tu vzal!** ха, откъдѐ се взѐхте!

jemně нар. 1. дрѐбно, ситно, фино: ~ **nařezaný** нарьзан, накълцан тьнко, фино, на дрѐбно, на ситно 2. нѐжно, внимàтелно, деликàтно, лѐко: ~ **se dotknout** докòсна се нѐжно, внимàтелно, деликàтно, лѐко 3. тьнко, изкúсно, фино, из-ящно: ~ **vybroušený sloh** шлифòван, изтьн-чен стьл

jemnocit, -u м. остар. книж. деликàтност, чувствителност, изтьнченост: **básnický** ~ пое-тическая, поетична чувствителност, деликàт-ност, изтьнченост

jemnocitně нар. остар. книж. чувствително, изтьнчено, деликàтно: ~ **mlčel** тòй мьлчѐше деликàтно, тактично

jemnocitný, -á, -é чувствителен, изтьнчен, де-ликàтен: ~á **lyrika** изтьнчена лирика

jemnost, -i ж. 1. тьнкост, мѐкост, нѐжност, фй-ност (на кожа, на плат): ~ **hebvábí** тьнкост, финост на коприна 2. чувствителност (на слух) 3. тьнкост, изьсканост, изьщество, финѐс (на вкус) 4. тьнкост, отсянка: **nemá cíť pro takové ~i** не сà му достьпни такива тьнкости; ньяма усет за такива нюанси

jemňoučk|ý, **jemňounk|ý**, -á, -é експр. 1. мил; деликàтен, дрѐбен, фин: ~ý **prach** фин прах 2. тьничьк, нѐжничьк, мѐкичьк: ~é **punčochy** тьнки, фини чорàпи; ~é **odstíny** най-тьнки отсѐнки, най-фини нюанси

jemnozrn|ý, -á, -é ситнозьрнест, дрѐбнозьр-нест: ~á **hornina** дрѐбнозьрнест минерàл, дрѐбнозьрнеста порòда

jemn|ý, -á, -é 1. тьнък, фин, ситен, нѐжен, мек; деликàтен, чувствителен: ~á **mouka** фино брашно; ~é **prsty** тьнки, нѐжни, чувствителни прѐсти; ~á **vůně** тьнък, нѐжен мьрис; ~á **mechanika** фина мехàника; ~é **cigarety** фини цигàри 2. прен. деликàтен, чувствителен, мек, изтьнчен, нѐжен, внимàтелен: ~ý **vkus** из-ьскан, изтьнчен вкúс; ~é **způsoby** фини, изьщ-ни маниѐри; ~á **narážka** тьнък, деликàтен намек

jen I, jenom нар. 1. сàмо, едѝнствено, изклю-чително (за ограничѐние): **má ~ matku** йма сàмо мàйка; в сьчет. ~ **aby**, ~ **kdyby** сàмо да, данò да (за желание): ~ **aby se uzdravil** сàмо да оздравѐе; в сьчет. с -li, **jestli** сàмо дали (за сьмнение): ~ **jestli to najde** сàмо дали ще го намѐри; в сьчет. ~ **když**: ~ **když jste zdrav** добрѐ понѐ, че сте здрав 2. направо, дàже, дорѝ, прòсто (за крайна граница на дей-ствие), сьщо **jenjen**, **jen jen** почти, направо; такà да се кàже: в **penězích se ~ topil** направо се кьпеше в парѝ; бѐше прòсто червив с парѝ 3. с инф. сàмо (за правдоподобност): **byl silný**, ~ **skály lámat** бѐше силен, сàмо скали да чьпи

jen II, jenom сьюз тькмо; току-що; едвà: ~ **došel domů, začalo pršet** едвà си бѐше дошъл, едвà се бѐше прибрàл вкьщи, запòчна да вали (дъжд)

jen III, jenom част. 1. сàмо (подчертава ядро ^{или значение} **jak to může** кà(сàмо)е възмòжно товà? 2. сàмо (за подтикване, ^{или} **poděj** **já dám** сàмо то кàй, ще ти дàm да разберѐш!

jen IV, -u м. йѐна (парична единица в Япония)

jenom вж. **jen I, II, III**

jenomže, по-рядко **jenže** сьюз сàмо че; обàче;

- но; алà (за *protivopostavyane*): **to jídlo mám strašně rád, ~ mi škodí** мно̀го обичам това̀ ядене, обàче то̀ е вредно за мен; **je to pěkné, ~ to stojí moc peněz** това̀ е красиво, но е мно̀го скъ̀по
- jenž** м., **jež** ж. и ср. местоим. кой̀то, ко̀я̀то, ко̀ѐто: **cíl, jenž stojí před námi** цел̀та̀, ко̀я̀то сто̀й пред̀ нас; **jméno, jež vyslovil** ѝмето, ко̀ѐто то̀й произнèсе; **prostředky, bez nichž se neobejdeme** срèдства, без кой̀то не м̀ожем да м̀инем
- jepice, -e** ж. зоол. еднoднèвка (Palingenia, Ephemera) **в̀т̀урвам се безразс̀дно нан̀я̀къ̀де; literární ~e** литерат̀урна еднoднèвка; **honit se za ~emi** стрем̀я се към èвтин успèх
- jepičí, -í, -í 1.** кой̀то се отнàся към еднoднèвка: **~í život** живòт на еднoднèвка и *прен.* **2.** мимолèтен, прèходен, краткот̀раен, суèтен, нищò-жен: **~í senzace** краткот̀райна сензàция
- jepiška, -y** ж. монахѝня, кал̀угерка: **žít jako ~e** живèти кàкò мнàхи
- jer, -u** м. или нескл. ср. език. èр; èров редуцѝран вокàл: **zánik ~ů** изпàдане, изчèзване, зàгуба на èровете; **tvrdý ~** го̀лям èр (ь); **měkky ~** м̀ал̀ък èр (ь)
- jerový, -á, -é** език. èров: **~á hláska** редуцѝран, èров вокàл; редуцѝрана г̀ласна, èрова г̀ласна
- jeřáb I, -a** м. одуш. зоол. жèрав (Grus, Anthropoides): **tah ~ů** прелитане на жèрави
- jeřáb II, -u** м. неoдуш. бот. òфика (Sorbus)
- jeřáb III, -u** м. неoдуш. техн. подèменк̀ран: **ploucí ~** пла̀ващ к̀ран; **stavební ~** строитѐлен к̀ран; **mostový ~** м̀остов к̀ран; **drapákový ~** г̀райфèрен к̀ран; **lanový ~** к̀ран с в̀жèта; **třínožkový ~** дèрик-к̀ран; **věžový otočný stavební ~** в̀рт̀ящ строитѐлен к̀ло̀к̀ран
- jeřábek, -ka** м. зоол. лещàрка (Tetrastes): **~ek lesní** гòрска лещàрка
- jeřabí, -í, -í** жèраво̀в, жèравски
- jeřabin|a, -y** ж. бот. плòд на òфика: **likér z ~y** ликьòр от òфикoв плòд; **rudé ~y** червèни пло̀дове на òфика
- jeřabink|a, -y** ж. **1.** плòд на òфика: **větev plná jeřabinek** клòн, от̀ру̀пан с òфикoви пло̀дове, с пло̀дове на òфика **2.** ра̀к̀ия от òфикoви пло̀дове: **sklenka ~y** чàша òфикoва ра̀к̀ия
- jeřabinkov|ý, -á, -é** кой̀то се отнàся до òфикoви пло̀дове или до òфикoва ра̀к̀ия: **~á šťáva** сòк от òфикoви пло̀дове
- jeřabinov|ý, -á, -é** кой̀то се отнàся до òфикoви пло̀дове: **~ý věneček** венчè от клòнки с òфикoви пло̀дове
- jeřábnic|e, -e** ж. кран̀истка: **slévárenská ~e** кран̀истка в лèйрен за̀вòд
- jeřábník, -a** м. кран̀ист: **přístavní ~** пристàнищен кран̀ист
- jeřábov|ý I, -á, -é** кой̀то се отнàся до òфика; òфикoв: **~á alej** оф̀икoва алèя
- jeřábov|ý II, -á, -é** техн. к̀ранoв; кой̀то се отнàся до подèмен к̀ран: **~á dráha** ко̀ловòз за подèмен к̀ран
- jeseň, -ně** ж. книж. поет. èсен: **pestré barvy ~ně** п̀стритè бàгри на есентà
- jeseter, -a** м. зоол. есèтра (Acipenser)
- jeseteř|í, -í, -í** есèтров: **~í maso** месò от есèтра
- jeskyn|ě, -ě** ж. пещèра: **ledová ~ě** лèдена пещèра; **krápníková ~ě** пещèра с̀с сталакт̀ити
- jeskyňk|a I, -y** ж. умал. пещèричка; м̀ал̀ка пещèра
- jeskyňk|a II, -y** ж. митол. з̀ла гòрска женà, живèща в пещèри (*от приказк̀ите*)
- jeskynn|í, -í, -í** пещèрен: **~í člověk** пещèрен чoвèк; **~ímalba** пещèрна ѝс̀унка; **~í kultura** пещèрна ку̀лт̀ура; **~í zvířena** зоол. пещèрна фàуна; **~í medvěd** пещèрна мèчка
- jesle, -í** ж. само мн. **1.** ясли: **založit seno do ~í** с̀жèти сèно; **gladívam ~e** г̀ладу̀вам **2.** дèтски ясли: **dát dítě do ~í** дàм дèтè в ясли; **týdenní ~e** сèдмични дèтски ясли
- jeslov|ý, -á, -é** кой̀то се отнàся до (дèтски) ясли: **~ý lékař** лèкар в ясли
- jestli I** с̀юз. разг. ли, дал̀и (*в непряк в̀прос*): **zeptej se ho, ~ tu knihu už přečetl** по̀пита̀й го дал̀и е прочèл, прочèл ли е кнѝгата
- jestli II** част. сàмо ако, сàмо да: **~ neposlechne!** ѝмай к̀смèт да си на̀правиш ог̀лу̀шки; **~ bude pršet!** сàмо ако вали! данò не вали! **jen ~ част.** дал̀и; сàмо дал̀и; ед̀ва ли (*за с̀мнèние*): **jen ~ to stihne!** сàмо дал̀и ще успèе, ще свàри!
- jestlipak** част. дал̀и, ли: **~ přijde?** дал̀и ще дòйде?
- jestliže, разг. jestli III** с̀юз **1.** акò; ако б̀и; в сл̀учай че (*прис̀вèдява условно изрèчение*): **přijdu, ~ nebude pršet** ще дòйда, ако не вали д̀жд **2.** книж. акò (*прис̀вèдява подчинено изрèчение, чѝто значèние е в контраст с главното изрèчение*): **~ o tom dřívè nevěděl, ted' už ví vše** ако пред̀и не è знàел това̀, сегà знàе вс̀ичко
- jestliže ~e** **ni**
- oči jako ~** ѝмам оч̀и кàто на ястреб **2. прен.** ястреб; хищен, б̀уен, д̀ив, необуз̀дан, безпòщàден чoвèк

jestřábí, -í, -í ястребов: ~**í péro** ястребово перо, перо на ястреб; ~**í pohled** ястребов поглед и прен.; ~**í nos** прен. ястребов нос (извит като клон на ястреб)

jesuita вж. **jezuita**

ješitně нар. самолюбиво, тщеславно, суётно
ješitnost, -i ж. самолюбие, тщеславие, суётност:
urážená ~ наранено, накърнено самолюбие
ješitný, -á, -é суётен, самолюбив, тщеславен:
~**á póza** суётна поза; ~**ý mladík** суётен, самолюбив, тщеславен младѣж

ještě нар. 1. още; всѣ още (означава продължителност, незавършеност на действие; след отриц. означава, че действието още не е станало)
още валеше; ~ **se nevrátil** (всѣ) още не сѣ е върнал 2. още (означава придаване, увеличаване, степенуване на нещо): **vezmi si, přijdej si** ~ вземй си, сипй си още (за ядене); **jdu ~ do obchodu** ще се отбия още и до магазина; **u lesa je cesta ~ blátivějše** (за пръсти) пътят е още по-разкалян

ještě II част. 1. още (за подчертаване): ~ **dnes ti zavolám** още днес ще ти се обадя; ~ **tys nám tady chyběl!** само ти още ни липсваше! 2. разг. още; още и (за раздразнение, недоволство): ~ **se ptej!** и питаш още! ~ **se nachlad!** и (още) гледай да настинеш! 3. в съчет. **ještě že/ještěže** разг. добрѣ (понѣ) че; слава богу (понѣ) че (за задоволство): ~ **že/ještěže neprší** добрѣ (понѣ) че не вали!

ještěr, -a м. 1. зоол. гүщер (Sauria): **pravěcí ještěři** прасторически гүщери 2. змей, дракон (в приказките): **stohlavý** ~ стоглав змей

ještěřčí, -í, -í който се отнася до гүщер; гүщеров: ~**í kůže** кожа на гүщер; ~**í pohyby** прен. гъвкави, чевръсти движения (като на змея)
ният, слабият пол

ještěrk|a, -y ж., по-рядко **ještěřice, -e** ж. 1. зоол. гүщер
гүщер 2. експр. живо, пѣргово, вѣсело момиче, женá 3. прен. пейор. змия; ласкателна, прекалено, нейскрено любѣзна, коварна, подла женá 4. техн. жарг. електрокар

jet, jedu нескв. 1. движа се, пѣгүвам (за превозно средство): **auto jede stokilometrovou rychlostí** автомобилът се движи със скорост 100 км в час 2. движа се (с превозно средство), возя се, пѣгүвам, карам (за човек или др. същество): ~ **na koni** яздя кон; пѣгүвам с кон; ~ **tramvají** пѣгүвам с трамвай; ~ **na lodi** пѣгү-

вам, возя се, плавам с параход; ~ **na kole** движа се, возя се с велосипед; карам колелó: ~ **na/v saních, na bruslích, na lyžích** карам шейна, кѣнки, ски; пѣрзалам се с шейна, с

тата; отивам си, махам се; **zvolna-li jedeš, dále dojedeš** който не бърза, далече стига; **jed' k čertu!** върви по дяволите! махай се! **už brzy pojede** грубо скоро вече ще се гътне, ще отиде на она свят 3. (со) спорт. участвам (в състезание): ~ **automobilový, cyklistický závod** участвам в автомобилно, велосипедно състезание 4. плъзгам се, спүскам се; движа се бързо с плъзгане: **jel po bříše dolů** той се спүсна, плъзна се по корем надóлу 5. (čít; ro čet) движа, мѣстя (нещо по нещо; върху нещо): ~ **prstem po řádcích v knize** следя с прѣст редовѣте в книга 6. обикн. разг. върви, движи се, работи, действа; в ход е: **stroj jede** машината върви, работи; **jedeme dál!** разг.

zek mu jel na plné obrátky мóзъкът му работеше на пѣлни оборóти; **pusa, huba, jazyk mu jede** разг. експр. езикът, устата му работи, не спира, мѣли непрекъснато 7. обикн. третол. отриц. **nejede (koti)** разг. не върви (на някого); не ѣ по вкусá (на някого); не е вкусно (на някого): **oběd mu nejel** обедът не мү вървеше, не мү бѣше вкусен; **učení mu nejede** учението не мү върви, не мү е по вкусá

jetel, -e м. бот. детелина (Trifolium): ~ **plazivý** пълзяща детелина

jetelíček, jetýl|ek, -ku м. 1. експр. детелина 2. бот. вид пълзяща детелина

jetelišť|ě, -ě ср. детелинова ливáда; ливáда с детелина; **kvetoucí ~ě** цѣфтяща ливáда с детелина

jetelotravn|í, jetelotravn|í, -í, -í който се отнася до смѣс от детелина с други тревй

jetelov|ý, -á, -é детелинов: ~**ý čtyřlístek** четирилистна детелина

jetřebizm|us, jetřebism|us [-zm-], -mu м. експр. бягство от отговорност, сеирджийство, критикарство

jetýlek вж. **jetelíček**

jev, -u м. явление: ~**y ve společnosti a v přírodě** явления в обществóто и в природата; обществени и природни явления; ~ **fyzikální, sociální, historický, jazykový** физическо, социáлно, историческо, езиково явление

jevišť|ě, -ě ср. 1. сѣна: **otáčivé ~ě** въртяща се сѣна 2. сѣна, театър: **dostat se na ~ě** стана

- артист(ка); **naše přední ~ě** наш пръв, водещ театър **3.** арена, форум: **politické ~ě** политическа арена
- jevištní|í, -í, -í** сценичен: **~í technika** сценична техника; **~í výslovnost** сценично произношение
- jev|ít, -ím** *несв. (со) книж.* проявявам, показвам, разкривам: **~it zájem (o něco)** проявявам интерес (към нещо); **ne~il známky života** той не проявяваше, не показваше признаци на живот
- jev|ít se, -ím se** *несв. 1. обикн. третол. -í se* проявява се, наблюдава се, чувства се, усеща се: **~í se zřetelná tendence** наблюдава се явна тенденция; **situace se ~í zralou/zralá pro něco** ситуацията изглежда на зряла за нещо **2. книж.** ймам вид на някакъв, изглеждам, представям се като някакъв: **~í se jako čestný člověk** изглежда чъстен; йма вид на чъстен човек; **~it se v jiném světle** явявам се, представям се в друга светлина
- jevnosnubn|ý, -á, -é** *бот.* явнобрачен, сѐменен: **rostliny ~é** сѐменни растения
- jevnosnubn|é, -ých** *ж. мн. бот.* явнобрачни растения (Spermatophyta)
- jevov|ý, -á, -é** който се отнася до явлѐние; съществуващ, действителен, реален: **~ý svět** действителен свят
- jez, -u** *м. яз.* бент, преграда: **betonový, dřevěný** ~ бетонен, дървен бент, яз; **pohyblivý** ~ *строит.* подвижна преграда
- jezd|ec I, -ce** *м. одуш. 1.* ездач, кѐнник, кавалерист **2.** колоездач, мотоциклетист: **~ec na motocyklu** мотоциклетист; **~ec na kole** велосипедист; **~ec motocyklového, cyklistického závodu** състезател в мотоциклетни, велосипедни състезания
- jezd|ec II, -ce** *м. неодуш. 1.* предмет, напѐмнящ по фѐрма ездач **2. шахм.** кон
- jezdeck|ý, -á, -é** ездѐтен, ездачески, кѐнен, кавалерийски: **~ý kůň** ездѐтен кѐн; **~é boty** ботуши за езда; жокѐйски обувки; **~é kalhoty** жокѐйски панталѐни, брич; **~é sedlo** кавалерийско седлѐ; **~é umění** кавалерийско, ездаческо изкуство; **~ý pluk** кавалерийски, кѐнен полк
- jezdectv|í, -í** *ср. спорт.* ездаческо, кавалерийско изкуство
- jezdectv|o, -a** *ср.* кѐнница, кавалѐрия
- jezd|ít, -ím** *несв. 1.* яздя; пѐтѐвам, движа се с превѐзно срдѐство (*често, обикновено, редовно*): **~it autem (autobusem, vlakem)** пѐтѐвам с колѐ (с автобус, с влак); **~it za hranice, do ciziny** пѐтѐвам за/в чужбина; **~it na lyžích** (на bruslích, na loďce) карам ски (кѐнки, лѐдка); **~it na koni** яздя кѐн; **autobus v neděli ne~í** автобусът не сѐ движи, не пѐтѐва в не-
- ve vyježděných kolejích** вървя по утѐпкани пѐтища; **udělám to, i kdyby čert na babě, na koze ~il** *разг. експр.* ще направа това, ако ще свиня в джамия да влѐзе; ще направа това, (пък) каквѐто ще да стѐне; **mravenci mi ~í po ruce a)** сърби ме ръката **б)** изтрѐпнала ми е ръката **2. (čím na čem, po čem)** движа, при-
двѐжвам, мѐстя (*нещо по нещо*): **~it očima po řádkách** следя с очи редѐвете **3. (po kom, po čem)** *разг. експр.* говоря постоянно (за някого) (*пѐтѐвам*)
- jazykem (po někom)** клокѐрствам (за някого, по адрес на някого); **~it po maličkostech** натѐквам за дреболии (някому); издребнявам
- jezd|ívat, -ám** *несв. многокр.* движа се (*с превозно средство*), яздя, карам, пѐтѐвам (*често, редовно*)
- jezd|kyn|ě, -ě** *ж. 1.* ездачка; ездачка на кон; кавалеристка **2.** колоездачка, мотоциклетистка
- jezed|ák, -a** *м. остар. жарг.* текезесър; члѐн на ТКЗС (JZD)
- jezernat|ý, -á, -é** ѐзерен; богѐт на/с езера: **~á krajina** мѐстност, богѐта на/с езера; ѐзерна мѐстност
- jezern|í, -í, -í** ѐзерен: **~í voda** ѐзерна вода; **~í hlas** *прен.* тих и дълбѐк глас; **~í ruda** *геол.* блатна руда
- jezer|o, -a** *ср.* ѐзеро: **solné ~o** солно ѐзеро
- jezev|í, -í, -í** който се отнася до язовец, до борсѐк; борсѐков, борсѐчи
- jezev|ík, -a** *м.* дакел (*порода кучета*)
- jezev|ec, -ce** *м. зоол.* язовец, борсѐк (Meles, *Meles meles*)
- jez|ít, -ím** *несв. 1.* темерѐт е
- jezink|a, -y** *ж.* злѐ гѐрска самовѐла (*в приказките*)
- jezír|k|o, -a** *ср. умал.* ѐзерце; малко ѐзеро
- jezov|ý, -á, -é** който се отнася до яз, бѐнт, преграда; бѐнтов, преграден
- jezuit|a, jesuit|a** [-zu-], *пейор. или остар. jezovít|a, по-рядко jezuvít|a, -y* *м. 1.* йезуит (*член на йезуитския католически орден*) **2. прен. пейор. йезуит: **političtí jezovítí** политически йезуити; **to je pravý ~a** той е истински йезуит**
- jezuit|k|a, jesuitk|a** [-zu-], *пейор. остар. jezovít|k|a, по-рядко jezuvít|k|a, -y* *ж. 1.* йезуитка (*жена-член на йезуитския католически орден*) **2. прен. пейор. йезуитка: **to je pravá ~a** тя е истинска йезуитка**

jezuitsky, jesuitsky [-zu-], *нейор. или остар.*
jezovitsky *нар.* иезуитски; по иезуитски
 начин: ~ **se usmívat** усмихвам се иезуитски
jezuitský, нейор. или остар. jezovitský, -á, -é
 иезуитски: ~**ý řád** иезуитски орден; ~**ý klášter**
 иезуитски манастир; **jezovitské jednání** *прен.*
 иезуитско поведение, иезуитска постъпка,
 иезуитско действие
jezuitství, нейор. или остар. jezovitství, -í *ср.*
 иезуитство: **fanatické ~í** фанатично иезуит-
 ство; **vytýkat ~í (někomu)** *прен.* упреквам в
 иезуитство (някого)
jež *вж. jenž*
ježat|ý, -á, -é **1.** покрит с бодли (*като тарал-
 еж*): ~**ý plod kaštanu** кестен, покрит с бод-
 ли **2.** бодлив, разрошен, рошав, стърчаш,
 щръкнал (*за коса, мустаци, косми*): ~**ý vous**
 бодливи, щръкнали, разрошени мустаци
3. *прен.* настръхнал, наежен, бодлив, иро-
 ничен: ~**á ironie** бодлива ирония
jež|ek I, -ka *м. одуш. 1. зоол.* еж, таралёж (Eri-
 naceae) ~~сходен на~~ ~~като таралёж~~
 като таралёж; стана непристъпен; наежа се
2. в съчет. mořský ~ek *зоол.* морски таралёж
 (Echinus, Spatangus) **3. прен. експр.** заядлив
 човек, стършел, досадна муха
jež|ek II, -ku/-ka *м. неодуш. експр.* предмет,
 подобен на таралёж: **nosit ~ka, vlasý do ~ka**
 нося пънк причёска (*късо подстригана щрък-
 нала коса*)
ježibab|a, по-рядко jedibab|a, jedubab|a, -у ж.
1. баба Яга; вѣщица (*от приказките*): ~**a letící**
na koštěti баба Яга, летяща на метла; баба
 Яга на метла във въздуха; ~**a z perníkové**
chaloupky вѣщицата от захарната къщичка
2. нейор. вѣщица; зла свадлива жена: **je to**
stará ~a тя е стара вѣщица
Ježíš, -e *м. библи.* Исус; често в съчет. **Pan ~;** ~
Kristus; ~ **Nazaretský** Исус Христос; Исус
 Назарянин
ježíš, ježíšmarjá, ježíšmarjajozef *междум.*
малко остар. Боже; Боже мой; Господи;
 Господи помилуй; Света Богородице (*за*
страх, уплаха, учудване, изненада): ~, **co se**
stalo! Боже мой, каквo е станало!
Ježíš|ek, -ka *м. 1. умал.* младенецът Исус **2.** Бъд-
 ни вечер: **dostat dárek k ~ku** получа подарък
 за Бъдни вечер, коледен подарък
ježíš|ek, -ka *м.* коледен подарък
ježíš|it se, -ím se *несв. 1.* ежа се, наеждам се, стър-
 чам, настръхвам: **vlasý se mu hrůzou ~ily** ко-
 сата му бе настръхнала от ужас; **hory se ~í**
прен. планините са настръхнали **2. експр.**

настръхвам, ежа се, сърдя се, ядосвам се: ~**it**
se proti celému světu ежа се, настръхнал съм
 срещу целия свят
ježovk|a, -у ж. зоол. морски таралёж (Echinus,
 Spatangus): ~**a jedlá** ядлив, годен за ядене
 морски таралёж
ježur|a, -у ж. зоол. ехидна (Echidna): ~**a**
australská австралийска ехидна
jh|o, -a *ср. 1.* ярём, хомот: **zapřáhnout voly do**
~a впрѣгна волoве в ярём **2.** кобилица: **nést**
vědro vody na ~u нося ведра вода с кобилица
3. книж. иго, гнѣт, рoбство: **vymanit se, osvo-**
bodit se ze/od ~a освободя се от гнѣт, от иго,
 от рoбство; **pod nacistickým ~em** под на-
 цистки гнѣт
jíc|en, -nu *м. 1. анат.* хранопровод: **kůstka mu**
uvázla v ~nu кoст, костица му заседна в хра-
 нопровода **2.** паст, зев, устие, кратер, бeздна:
zmizet v ~nu noci, tmy *книж.* изчeзна в бeз-
 дната на нощта, на мрáка; **sopečný ~en** кратер
 на вулкán
Jidáš, -e *м. библи.* Юда: ~ **Iškariotský** Юда Иска-
 риотски; ~**ův groš, peníz** сребърниците на
 Юда
jidáš, -e *м. прен.* юда, предател, продажен човек:
zrádní ~í *прен.* предатели, юди
jidášsk|ý, -á, -é юдин, юдински, предателски,
 измѣннически: ~**á zrada** юдинско предател-
 ство
 бърника
jid|at, jídáv|at, -ám *несв. многокр.* ям, храня се
 (*често, обикновено*): **v neděli ~á v restauraci**
 в неделя обикновено се храни на ресторáнт
 ♦ ~~яма~~ ~~примаме~~
 му пипето; ~**at z jedné mísy (s někým), ~at**
koláče, třešně (s někým) ям от една паница (с
 някого); приятели сме, близки сме; дупе и
 гáщи сме (с някого)
jídeln|a, -у ж. 1. стол, ресторáнт, гостилница:
hotelová ~a хотелски ресторáнт; **závodní ~a**
 заводски стол **2. разг.** мѣбели за трапезáрия,
 столова: **mahagonová ~a** махагонова трапе-
 зáрия
jídeln|í, -í, -í кoйто се отнáся до хранене, до
 ядене: ~**í přibor** прибори за хранене; ~**í stůl**
 мáса за хранене; ~**í vůz** вагон-ресторáнт; ~**í**
lístek меню, лист с менюто
jídeln|íč|ek, -ku *м. 1.* меню: **sestavit ~ek** съставя
 меню **2. прен.** храна
jídl|o, -a *ср. 1.* ястие, гoзба, ядене, храна: **teplé**
~o топла храна; ~**a a pítí** ястия и напитки;
masité ~o мeсно ядене, мeсна гoзба; **má rád**

dobré ~o той обича хубавото ядене; гастроном е; **hlavní ~o** второ, основно ядене; **~o na objednávku** ястие по поръчка, аламинут
2. ядене, храна: **před ~em** преди ядене; **při ~e** през/по време на ядене; **chuť k ~u** апетит; **dát se, pustit se do ~a** започна да ям, да се храни;

държавни

roste chuť апетитът идва с яденето; **jak k ~u, tak k dílu** поговорка какъвто е в яденето, такъв е и в работата; **toho bych snědl po ~e** екстр. този мога да го скръскам, да го изям на един зълък (толкова е слаб)

jih, -u м. 1. юг (посока): **od ~u, z ~u** от(към) юг; **na ~ od ...** на юг от ..., южно от...; **k ~u** на юг, към юг: **okna jsou obrácená k ~u, na ~** прозорците са, гледат на юг **2.** юг (южна част): **ptáci odlétají na ~** птиците отлитат на юг (в топлиите страни); **cestovat po evropském ~u** пътувам по европейския юг, по Южна Европа

jih|nout, -nu несл. разтопявам се, стопявам се, омеквам: **srdce mu ~lo** сърцето му се разтапяше, сърцето му омекваше

jihoaerick|ý, -á, -é южноамерикански: **~é státy** южноамерикански, латиноамерикански държави

jihoeesk|ý, -á, -é южночешки: **~ý kraj** южночешка носия; **~ý ráz krajiny** южночешки характер на местност

jihoslovansk|ý, -á, -é 1. южнославянски: **~á lidová epika** южнославянски епос **2.** по-рядко югославски: **~ý stát** Югославия

jihovýchod, -u м. югоизток

jihovýchodně нар. (od koho, od čeho) югоизточно (он някого, от нещо); на югоизток (от някого, от нещо): **~ od Sofie** югоизточно от Сòфия, на югоизток от Сòфия

jihovýchodn|í, -í, -í югоизточен: **státy ~í Evropy** страните от югоизточна Европа; **~í Asie** югоизточна Азия

jihozápad, -u м. югозапад

jihozápadně нар. (od koho, od čeho) югозападно (от някого, от нещо); на югозапад (от някого, от нещо): **~ od Sofie** югозападно от Сòфия, на югозапад от Сòфия

jihozápadn|í, -í, -í югозападен: **~í vítr** югозападен вятър

jik|ra, -ry, обикн. мн. jik|ry, -er ж. хайвèр: **klade ~ry** снася, хвърля хайвèр, мръсти се (за риба)

jikrnáč, jikernáč, -e м. риба с хайвèр: **kapr ~** сáмка на шаран

jikrnat|ý, jikernat|ý, -á, -é пълнен с хайвèр (за риба): **~ý kapr** шаран с хайвèр

jíl, -u м. глина: **nepropustný ~** непропусклива глина

jíl|ec, по-рядко jil|ec, -ce м. дръжка (на сабя и под.): **~ec meče** дръжка на меч

jilm, -u м. бот. бряст (Ulmus): **vysoký ~** висок бряст; **~ horský** планински бряст

jilmov|ý, -á, -é брястов: **~é dřevo** брястово дърво; бряст

jílovíšť|ě, -ě ср. глинено находище

jílovit|ý, -á, -é глинест: **~á půda** глинеста почва

jílov|ý, -á, -é глинест, глинен: **~é bláto** глинеста кал

jím|at, обикн. третол. -á несл. книж. 1. (koho) обзема, обхваща (някого): **~á mě hrůza, děs** обхваща ме ужас; **~á mě strach** обхваща ме, обзема ме страх; **~á mě závrat'** завива ми се свят **2.** в съчет. **~ání vody** черпене, изчерпване на вода; каптиране

jímavě нар. вълнуващо, трогателно, увлекателно: **~ působit** въздействам, влияя вълнуващо

jímav|ý, -á, -é вълнуващ, трогателен, увлекателен: **~ý hlas** вълнуващ глас

jímk|a, -y ж. резервоар, яма: **vodní ~a** водоём, резервоар за вода

jín|á, -é, мн. jín|é, -ých ж. 1. друга (жена): **běhá za ~ou, za ~ými** тича след друга жена, след други жени **2.** в съчет. **to je ~á** това е друго!

търпя
 пèя друга пèсен; запèя друга пèсен

jinak, разг. jináč нар. 1. инак, иначе, другоояче; по друг начин: **~ to udělat nejde** това не може да се направи другоояче, по друг начин **2.** инак, иначе; в друго отношение; изобщо: **a ~ se máte dobře?** а инак добре ли сте? **3.** иначе; в противен случай: **udělej to, ~ bude zle** направи това, иначе, в противен случай лошо ти се пише

jina|ký, -á, -é, разг. jina|čí, -í, -í инакъв, друг, различен: **tak to je a ~ké to už nebude** това е така и няма да б̀де, да стане другоояче, друго

jinam нар. (след глагол за движение) на друга страна, в друга посока: **obrátit řeč ~** обърна разговора в друга посока; променя, сменя разговора, темата на разговора

jinde нар. другаде; на друго място: **někde ~** някъде другаде; **všude ~, jen ne zde** навсякъде другаде, само не тук

jindy нар. 1. друг път; в друго време: **více než kdy(koli) ~** повече от когато и да било (друг път) **2.** при други обстоятелства, в друг случай: **~ by se bál, nyní na strach nepomyslí** при други обстоятелства, в друг случай би се страхувал, сегà и не помисля за това

jin|é, -ého *ср.* в *свѣт.* **mezi ~ým** между другото; **mimo ~é** покрай другото; **kromě ~ého** освѣн другото; **a ~é** (*сѣкр. aj.*) и други; и подобни (*и др.*)

jin|í, -í *ср.* скрѣж, сланà: **~í na hlavě** *прен. поет.* сребрò, скрѣж в койте

jinoch, -a *м. книж.* юноша

jinotaj, -e *м.* иносказàние, алегория: **básnický ~** поетична алегория

jinotajn|ý, -á, -é иносказàтелен, алегоричен: **~ý význam** иносказàтелен смисъл; **~á slova** алегорични дүми

jinověr|ec, -ce *м.* иновѣрец, друговѣрец

jinoš|ský, -á, -é, по-рядко jinoš|í, -í, -í *книж.* юношески: **~ský oblek** юношески костюм

jinoštv|í, -í *ср. книж.* юношество: **doba ~í** юношеска вѣзраст

jinovatk|a, -y *ж.* скрѣж, сланà: **~a skráně** *прен. поет.* скрѣж, сребрò по слеподчията

jinš|í, -í, -í *разг.* инакъв, друг; по-друг, *експр.* по-добър: **musí si hledat ~í práci** трябва да си (по)гърси по-друга работа, *експр.* по-хубава работа

jinudy *нар.* по друг път; отдругаде; през друго **мѣсто** **ворка** като не мòже такà, мòже онакà

jin|ý I, -á, -é **1.** друг, различен: **je jako z ~ého světa** той като че ли е от друг свѣт; **za ~ých okolností** при други обстоятелства; **nezbývá ~ím**

mrav *позоворка* всяка страна и закон; **je v ~ém stavu** тя е в положèние; бременна е; **pohlížet ~ýma očima (na něco)** глèдам с други очи (на нещо); **přejít na ~é pole** премйна на друга тèма; **vzít to z ~ého konce** подхвàна от другия край; **každý pes ~á ves** *позоворка* едно с едно няма; едно с едно не съвпàда **2. експр.** по-друг, по-добър, по-правилен, по-подходящ, по-голям *и под.*: **to je něco docela ~ého** това вèче е съвсèм друго (нещо)

jin|ý II, -ého, мн. jin|í, -ých *м.* друг мѣж; друг: **už má ~ého** тя вèче си има друг

jirch|a, -y *ж.* обработена, щавена мèка кожа; гюдерия

jirchář, -e *ж.* кожàр, табакчия, щавàч

jiričk|a, -y *зоол.* вид лястовичка; градска лястовичка (Delichon): **švitořit jako ~a** чуруликама като лястовичка

jiřin|a, -y *ж. бот.* гергина (Dahlia)

jiřink|a, -y *ж. умал.* гергинка

jiřinkov|ý, -á, -é в *свѣт.* **~á slavnost** *истор.* изложба на гергини, свѣрзана с бàл, с тържество

jiskerk|a, jiskérk|a, -y *ж. умал.* искрица: **uhasit kdejakou ~u** угася всякаква искрица; **nemít ani ~u soucitu** нямам, не изпитвам нито кàпка съчувствие

jiskr|a, -y *ж.* **1.** искрà: **z komína lítají ~y** от **кумината** **излизат** **bývá** *пословица* от искрàта се разгàря огън; *електр.* искрà **2.** кратък светлинен блясък; искрà: **~y rubínu** искри от рубин **3. (čeho)** *прен.* нещо, коèто проблясва или угасва: **~a naděje** искрà на надèжда; **poslední ~a života** последна искрà на живòта **4.** остроумие, съобразителност **5. диал.** трошица, мàлко нещо: **~a másla** трошица маслò **6. мн. jiskry** *остар.* „искри“ (*организация за деца от 6 до 9 години*)

jiskrn|ý, -á, -é **1.** искрящ, искрист: **~ý pohled** искрящ поглед; **~é oči** искрящи очи **2.** жив, пѣргав, бърз, остроумен, находчив: **~é děvče** живо, пѣргаво момиче

jiskrov|ý, -á, -é **1.** йскров; който се отнàся до искрà: **~ý dešť** дъжд от искри **2. техн.** който се отнàся до искрèне: **~ý výboj** йскрово изпразване

jiskřen|í, -í *ср.* искрèне: **~í komutátoru** искрèне на колèктор, на комутàтор

jiskřičk|a, -y *ж. умал.* искрица, искричка

jiskř|it, -ím *несв.* изпұскам искри; искрjà: **lokomotiva ~í** локомотивът изпұска искри

jiskř|it (se), -ím (se) *несв.* искрjà, блестя: **sníh ~il** снегът блестяше; **myšlenky ~í v hlavě** *прен.* мислите се рòят (в главата); **~it se vtípem** блестя с остроумие

jiskřivě *нар.* искристò, ослепително, искрящо: **~ bílý sníh** искрящо, ослепително бял сняг

jiskřiv|ý, -á, -é **1.** искрящ, искрист, ослепителен: **~é mládí** ослепителна, лъчезàрна млàдост **2. книж.** блестящ: **~á inteligence** блестяща интелегентност; **~ý sloh** блестящ стил

jíst, jím *несв.* ям; хрàня се: **~ hltavě, hladově** ям лàкомо; **~ v závodní jídelně** хрàня се в заводския стòл; **nejí nudle** не ядè, не обича юфкà

♦ **~ám (němu) v oči** *ж.* гълтам с очи (някого); жàдно глèдам (някого); **kdo nepracuje, ať nejí** който не работи, не бива да ядè; **čí chleba jíš, toho píseň zpívej** *позоворка* чийто хлjàб ядèш, по неговата свърка ще играеш; който плаща, той порѣчва мұзиката; **žádná kaše se nejí tak horká, jak se uvaří** дяволът не è тòлкова чèрен; **nedává své hubě nadarmo** ~ устàт е, приказлив е; **~ vtípnou kaši** остроумен, хитър сьм; ~

hloupou kaší глупав съм; ~ **velkou lžicí** замò-жен съм; от голямото добрутро съм; ~ **z jedné mísy (s někým)** гърнè и похлупак, дупе и гáщи съм, сме (с някого)

jistě I нар. 1. положително, сигурно; с положителност, със сигурност: **víš to ~?** сигурен ли си? знаеш ли го със сигурност? 2. сигурно, в сигурност: **cítí se ~ji** чувства се по-сигурен, в по-голяма сигурност

jistě II част. 1. сигурно, положително, вероятно, навърно: **to je ~ on** това сигурно е той 2. непремèнно, сигурно, положително: ~ **to posle** непремèнно ще го прàти 3. **u jistěže** разбира се, непремèнно, положително: **myslíš, že to řekne? - ~(že) ano; ~(že) ne** мислиш ли, че ще го каже? - разбира се, че дà; разбира се, че нè

jistěže *вж.* **jistě**

jistín|a, -y жс. *икон.* капитал; парична сума

jist|ít, -ím нескв. 1. *електр.* осигурявам, предпазвам, защитавам, охранявам 2. *техн.* закънтрям

jist|ít se, -ím se нескв. книж. осигурявам се, подсигурявам се: **~ít se pro všechny případy** подсигурявам се за всякакви слўчай

jistojistě нар. *експр.* съвсèm сигурно; несъмнено; напълно сигурно: **ví to ~** знаè това напълно сигурно

jistojist|ý, -á, -é експр. напълно сигурен; съвсèm сигурен; несъмнен: **~á pravda** несъмненà истина

jistot|a, -y жс. 1. увèреност, сигурност, безопàсност: **mít ~u** увèрен съм, сигурен съм; **chovat se s naprostou ~ou** държà се увèрено; **pro ~u** за всèки слўчай, за по-сигурно 2. *юрид.* **právní ~a** юридическа сигурност

jist|ý, -á, -é, jist, -a, -o 1. сигурен, несъмнен, безспòрен: **~á zpráva** сигурно съобщение, сигурна новина; **čeká ho ~á smrt** очàква го сигурна смърт; **je ~él/-o, že ...** сигурно е, несъмнено е, безспòрно е, че ...; **být si ~ úspěchem** сигурен съм в успеха си; **je ~ý sám sebou** сигурен, увèрен е в себе си 2. напълно овладян, сигурен: **mít ~ou ruku** имам сигурна, овладяна ръка; **~ý krok** сигурна, овладяна крачка 3. (*před kým, před čím; proti komu, proti čemu, čím*) сигурен, осигурен, подсигурен, обезопасен, гарантиран (*срещу някого, срещу нещо; пред някого, пред нещо*): **být ~ před zloději** осигурен съм срещу крадци; **volit ~ější způsob dopravy** избирам по-сигурен, по-безопасен транспорт; **~á ex-**

istota|y|n|e|n|e

ndýš-

životem има опàсност за живòта ми; страхувам се за живòта си; **mít své ~é** имам осигурено съществуване 4. точно установен, угòворен, определен: **scházet se v ~ý den** събйраме се в точно определен ден 5. извèстен, неопределен, някакъв: **za ~ých podmínek** при извèстни услòвия; **do ~é míry** до извèстна степен; **mít ~ou naději** имам извèстна надèжда; **přišel ~ý pán** дойдè някакъв господин

jíšk|a, -y жс. запръжка: **máslová ~a** запръжка с масло

jít, jdu нескв. 1. (*kat*) вървя, хòдя, придвижвам се, идвам (*за насочено движение; пеш*): ~ **pěšky, pomalu** вървя, хòдя пешà, бавно; **pes jde s pánem** кучето върви с господàря си; **jde se mi dobře** вървя с лекотà, с удовòлствие; приятно ми е да вървя; **proč tak dlouho nejde?** защò не идва тòлкова (дълго) врème? ~ **prýč** отивам си, махам се, напўскам 2. (*s někým, s něčím*) *прен.* поддържам (*някого, нещо*) 3. (*za někým, za něčím*) **a**) отивам с определена цел (*при някого*) **b**) отивам да уредя (*нещо*)

◆

proudu вървя срещу течението; ~ **přes mrtvolu** минавам през трупове; ~ **z ruky do ruky** минавам от ръка на ръка; ~ **do sebe** самоанализирам се (*от разкаяние*); ~ **do podrobností** навлизам, впўскам се в подробности; ~ **věci na kloub;** ~ **na kořen věci** мѝча се да се добера до същността (*на нещо*); да открйя първопричината (*за нещо*); да намèря цаката (*на нещо*) 4. (*na so; kat; za čím*) отивам (*някъде, за нещо, заради нещо*) (*за човек*): ~ **do školy** отивам на училище; ~ **na schůzi** отивам на събрàние; ~ **spát** отивам, лягам да спя; ~ **na pivo** отивам да пия бира; ~ **za svými ideály** *прен.* слèдвам идеàлите си 5. (*pro koho, pro co*) отивам (*за някого, за нещо*); отивам с намèрение, с цел да доведà (*някого*); да донесà (*нещо*): ~ **pro vodu** отивам за водà 6. (*na so*) отивам (*на нещо, за нещо*) с цел да събера, набера, да хвàна, да полўча, да придобия (*нещо*): ~ **na houby, na ryby** отивам на г̀би, за г̀би; на рйба, за рйба 7. (*s čím ke komu, za kým*) отивам (*при някого с цел да постигна нещо*): ~ **k příteli, za přítelem s prosbou o radu** отивам при приятел с молба **зснèт**

jdou|dýš|e|n|e|n|e
подхòд 8. (*na so, za so, k čemu*) отивам (*някъде*) да стàвам някакъв: ~ **na řemeslo** отивам да ўча занаят; ~ **na studie** отивам да слèд-

вам; ~ **k divadlu** отивам да работя в театър; ставам артист; ~ **do důchodu** пенсионирам се, излизам в пенсия; ~ **za svědka (na svatbě)** ставам кум, свидетел (на сватба) **9.** (*od čeho*) **живявам** да имам нещо общо с това **10.** движа се, вървя, действам, функционирам (*за предмету*): **jdou ledy** ледовете се движат; **opona jde vzhůru** завесата се вдига; **krev mu jde do hlavy** кръвта нахлува в главата му; **z úst mu šla krev** кръв течеше от устата му; **z hrnce jde pára** от тенджерата се вдига пара; **stroj jde** машината е в движение, работи; **hodinky jdou** часовникът върви, работи; **technika jde vpřed** *прен.* техниката върви напред; **ceny jdou nahoru** цените се вдигат, се качват, вървят (*в ше*) **amouš** ~ **stranou** (всичко) трябва да отстъпи, да отиде на заден план; (*všechno*) **musí ~ po jejím** (всичко) трябва да става, да бъде както тя иска, по нейната; **jde mu to od/ze srdce** той е прям, искрен; каквото му е на сърцето, това му е на езика; **jde mu to k duhu** ползено е за него; добре му се отразява; добре му идва; идва му таман; **jde na mne spaní** спи ми се, доспива ми се; **mráz mi jde po zádech** тръпки ме побиват; **jde do tuhého** положението става сериозно, критично; **hlava mi jde (z toho) kolem** главата ми се мае, свят ми се завива (от това) **11.** (*kudy*) вървя, минавам, вода: **cesta jde lesem** пътят води, минава през гората; **okna jdou na jih** прозорците са на юг, гледат на юг **12.** (*kotvi, až kam*) стигам, достига: **voda mu šla po kolena** водата му стигаше до колената **13.** течеше, върви, минава, приближава се (*за време*): **tak šel den za dnem** така минаваше ден след ден; **jde do let, jdou mu léta** годините му вървят; навлиза в години; остарява; **jde na dvanáctou** приближава дванайсет/дванайсет; **jde zima** приближава зима, зима иде **14.** (*kotvi, k čemu, na co*) подхождам, приличам, отивам, стоя (*на някого, на нещо*): **barvy jdou k sobě** цветовете си подхождат; **ten klobouk vám nejde** тази шапка не ви отива, не ви прилича **15.** *третол.* **jde (kotvi)** върви (*някому*), удава се (*някому*): **práce mi jde od ruky** работата ми върви, спори, иде ми отръки; **učení mi jde** учението ми върви, **kdůžv to mi nejde po dobrém, musí to ~ po zlém** като не щеше мира, на ти секира; като не върви с добро, ще върви с лошо **16.** *третол.* **jde** може, става: **jde to** така става, така може; **tak**

to dál nepůjde така вече не може; така не може да продължава; **dveře nejdou zavřít** добре съм, камам я никак **17.** *безл.* **jde (o co, o koho)** отнася се, касае се, става въпрос, става дума (*за нещо, за някого*): **o koho jde?** за кого се отнася? за кого става дума? **o mě nejde a)** не се отнася за мен, не става дума за мен **б)** за мене да не ви е грижа; **jde o život** става дума за живот; живот е заложен **18.** *в съчет.* **jdi (pryč)** *разг.* я стига, махай се, разкарай се (*за учудване или отричане*): **jdi/jděte s takovými hloupostmi** махай(те) се; я стига с тези глупости; оставете тези глупости; **jdi k šípku, k čertu** *експр.* върви по дяволите; **i jdi! ale jděte! jdi pryč!** нима? наистина ли? стига бе! какво говориш! не може да бъде!

jitrnice, *книж.* **jaternice**, -е *ж.1.* „йтърнице“ (*дъвкавица*) **~е а)** бързорек е **б)** бързо работи; бързак е **2.** предмет с форма на наденица, кървавица (*дебело въже и под.*)

jitrnicov|ý, jaternicov|ý, -á, -é който се отнася до „йтърнице“: **~á polévka** *готв.* супа с итърнице

jitrnič|ka, jaternič|ka, -у ж. умал. експр. „йтърничка“ (*наденичка, кървавичка*): **dát si ~u s křenem** поръчам си наденичка с хрян

(je) rozumnější, moudřejší večera *пословица* утрото е по-мъдро от вечерта

jitr|o II, -а ср. мярка за повърхност (57,55 åra)

jitrocel, -е м. бот. живовляк/живовлек (Plan-tago)

jitrocelov|ý, -á, -é който се отнася до живовляк: **~á šťáva** сок от живовляк

jitřen|ka, -у ж. утринна звезда, зорница, денница

jitř|it, -ím неск. (co, koho) 1. разврждам, разлютявам, раздръзвам (*някого, нещо*): **~it nezahojenou ránu, jízvu** подлютявам незаздравяла рана и *прен.* **2.** подбуждам, подстрекавам, бунтувам: **~it lid** бунтувам, подстрекавам народа **3.** разсърдвам, ядосвам, разгневявам: **hněv je ~il** гняв ги обземаше

jitř|it se, -ím se неск. 1. разврждам се, разлютявам се (*за рана*): **otevřená rána se stále ~ila** отворената рана постоянно се подлютяваше **2.** вълнувам се, ядосвам се: **~it se neodůvodněnými dohady** вълнувам се от неоснователни предположения, догадки

jitřn|í I, -í, -í утринен, ранен, сутрешен: **~í mlha** сутрешна, утринна мъгла

jitřn|í П, -í *ж.* ўтринна литургия
jív|a, -у *ж.* бот. йва (*върба*) (*Salix caprea*): **kočičky na ~ách** котенца, реси на йва
jívov|ý, -á, -é който се отнася до йва: **~ý proutek** пръчица, клонче от йва
jizb|a, -у *ж.* стая (*обикн. селска*): **kulturní, osvětová ~a** селско читалище; малко културно средище
jízda|a, -у *ж.* 1. пътуване (*с превозно средство*): **v plně ~é** с/в пълен ход; **terénní ~a** мотокрѝс; **~a autem** пътуване с кола 2. яздене: **~a na koni** яздене на кон 3. кáране: **~a na bruslích, na lyžích, na kole** кáране на кáнки, на ски, на колелò; **povinná, volná ~a** задължителна, волна програма (*във фигурното пързалане*) 4. кòнница, кавалèрия: **husitská ~** хуситска кòнница
jízdárn|a, -у *ж.* манèж: **vojenská ~a** воèнен манèж
jízdenk|a, -у *ж.* билèt за пътуване (*във влак, трамвай и под.*): **poloviční ~a** билèt с намалèние 50%; **režijní ~a** безплáтен билèt, билèt с намалèние; **zpáteční ~a** билèt за отиване и връщане; **~y, prosím!** билèти за проверка, мòля!
jízdn|é, -ého *ср.* цена, стòйност на билèt; тáкса за пътуване: **poloviční ~é** половин тáкса за пътуване; **zlevněné ~é** намалèна тáкса
jízdn|í, -í, -í пѝтен: *обикн. в съчет.* **~í dráha** пѝтно, ўлично платнò; **~í řád** пѝтно разписáние; графiк за движèние на влакове; **~í kolo** велосипèд; **~í posel** ездáч, кòнен куриèр
jizlivě, jízlivě *нар.* язвително, жлѝчно, злòбно, зло: **~ se ušklibnout** ухiля се язвително, жлѝчно; направа жлѝчна гримáса
jizlivost, jízlivost, -í *ж.* 1. язвителност, жлѝчност 2. язвителна, жлѝчна забелèжка
jizliv|ý, **jízliv|ý**, -á, -é язвителен, жлѝчен, злòбен, зъл: **~ý smích** язвителен, жлѝчен, злòбен смях; **~é oči** злi, злòбни oчи
jizv|a, -у *ж.* бèлег, рязка от рана: **válečné ~y** и *прен.* бèлезии от война
již I *нар.* *малко книж., разг. уж, остар. и диал.* **juž** 1. вèче (*за бързо, неочаквано развитие на действие, за неочакван край*): **řeka ~ zamrzla** рекáта вèче замрѝзна; **~ je všemu konec** вèче край на всiчко; всiчко вèче свърши 2. вèче, пòвече (*при отриц. за прекратено действие, което вече няма да се повтаря*): **~ neprší** вèче не вали; **~ se to nestane** товá вèче, пòвече няма да се повтòри
již II *част.* *малко книж., разг. уж* 1. о̀ще (*за подчертаване на дадена думá*): **řekli mi to ~**

včera кáказа ми го о̀ще вèчера; **upoutával ~ hlasem** тòй о̀ще с гласá си привлiчаше внимáнието 2. вèче (*за подчертаване на дадена думá*): **znají se ~ dávno** познáват се вèче дòста отдávна; **jdu za ním ~ potřetí** отiвам при нèго вèче за трèти пѝт

jižjiž, již již *нар.* èй сегà; всèки момент
jižně *нар.* (*od čeho*) ѝжно, на ѝг (*от нещò*): **~ od Prahy** ѝжно от Пràга, на ѝг от Пràга

jižn|í, -í, -í 1. ѝжен; който е на ѝг; който йма посòка от ѝг, кѝм ѝг: **~í vítr** ѝжен вятър; **Jižní Amerika** Южна Амèрика; **Jižní kříž** *астр.* Южният крѝст 2. ѝжен, който е от ѝжни страни; южняшки: **~í krev** ѝжна, южняшка крѝв; **~í fantazie** ѝжна, южняшка фантáзия

jmell|í, -í *ср.* бот. бял ймел (*Viscum*) (*в чешката митология коледен и новогодишен символ на участие*)

jměn|í, -í *ср.* имòт, имўщество, състояние, сòбственост: **~í osobní (soukromé, veřejné)** лична (чáстна, общèствена) сòбственост; **základní ~í** *икон.* оснòвен капитал, оснòвни фòндове

jmění|ny, -n *ж. мн.* ймен дèн: **mít ~ny** ймам ймен дèн; **slavit ~ny** празнiвам ймен дèн

jmenn|ý, -á, -é 1. йменен, номинáлен: **~ý rejstřík** йменен указáтел; поийменен списък 2. *език.* йменен, номинáлен: **~é skloňování** йменно склонèние, склонèние на именáта; **~é tvary** **přídavných jmen** йменни (кратки, непѝлни) фòрми на прилагáтелните именá; **~ý přísudek** йменно сказуèмо; **věty ~é** йменни, номинáлни изречèния

jmén|o, -a *ср.* 1. йме: **~o křestní, osobní, rodné** лично, сòбствено йме; **~o po otci** презимè; йме по бащá; **~o rodové, rodinné** фамiлия; фамiлно йме; **krycí ~o** псевдоним; **znát podle ~a (někoho)** познáвам по йме (някого); **jaké je vaše ~o?** как се кáзвате? как ви е ймето? каквá е вáшатá фамiлия? **~em/ve ~u (někoho, něčeho)** от ймето, в ймето (на някого, на нèщо): **mým ~em** от мòе йме; **~em národa** в ймето на нарòда; **ve ~u zákona** в ймето на

■

кòлкото да не è без хiч, про фòрма, кòлкото да се кáже; **nemoci přijít na ~o (někomu)** не йскам да чўя (за някого) 2. *език.* йме: **podstatné ~o** съществително (йме); **obecné ~o** съществително нарицáтелно (йме); **vlastní ~o** съществително сòбствено (йме); **přídavné ~o** прилагáтелно (йме) 3. йме, реномè, репутá-

juch, juchu, juchú, juché, juchej, juchá, juchacha, juchajda *междум. уха; иху; ихуху (за буйна радост)*

jucht|a, -y *ж. 1.* юфт; юфтена кожа: **boty z ~y** обувки от юфт; от юфтена кожа **2.** обувка от юфтена кожа **3.** *прен.* прџст човек

juchtovin|a, -y *ж.* юфт; юфтена кожа: **dobře vydělaná ruská ~a** добрѐ обработена руска юфтена кожа

juchtov|ý, -á, -é юфтен: **~á kůže** юфт; юфтена кожа; **~é boty** обувки от юфт, от юфтена кожа; **~á peněženka** портмонѐ от юфт, от юфтена кожа

juk|at, -ám *несв. разг. експр.* надничам, надзъртам, поглѐждам: **pes polekaně ~al zpod stolu** кучето уплашено надничаше изпод масата

juk|nout (se), -nu (se) *св. разг. експр.* надникна, надзърна, поглѐдна: **~ni na to!** глѐдай! погледни! хвърли (му) един поглед

junáck|ý, -á, -é **1.** младѐжки: **~á léta** младѐжки години **2.** юнашки: **~é srdce a)** юнашко сърцѐ **б)** вѐсело сърцѐ; **~ý duch** геройчен дѐх; **~é veselí** буйно весѐлие

junák, -a *м. експр. 1.* юнак; стрѐен, снажен млад мѐж ◆ **junák** млад юнак тополя **2.** юнак, герой; юнак (*в народните песни на южните славяни*) **3.** по-рано члѐн на скаутска организация „Юнак“

jund|a, -y *ж. експр.* майтап, шегѐ, развлѐчение: **dělat si, mít ~u (z někoho, z něčeho)** правя си шегѐ (с някого, с нѐщо); майтапя се (с някого, с нѐщо)

junior [-ny-], **-a** *м. 1.* младши, юниор, джѐниър: **Novák ~** Нѐвак младши **2.** *спорт.* юноша: **závody ~ů** юношеско състезѐние; състезѐние за юношеска вѐзраст

junt|a [chu-], **chunta, -y** *ж. полит.* хѐнта

jupk|a, -y *ж.* жѐнска блѐза, рѐза, жилѐтка, елѐче, жакѐт (*обикн. селски*): **barchetová ~a** бѐрхетна блѐза, рѐза, жилѐтка

jurist|a, -y *м. 1.* юрист, правѐст, правник: **~a soukromého práva** юрист, специалист по частно право **2.** юрист, правѐст; студѐнт по право: **dvacetiletý ~a** двѐйсетгодишен студѐнт по право; двѐйсетгодишен юрист

jury [žiri] *нескл. ж.* жѐри: **~ mezinárodního konkurzu** жѐри на международен конкурс

just *нар. 1.* *разг.* напѐк, нарѐчно: **~ tam nepůjdu** напѐк, нарѐчно няма да отида там **2.** тѐкмо, тѐчно в това врѐме: **u nich ~ hořelo** у тях тѐкмо, тѐчно в това врѐме имаше пожар

justament I *нар. остар. разг.* напѐк, нарѐчно: **já ~ ne!** аз напѐк няма! аз пѐк нарѐчно нѐ!

justament II, -u *м. малко остар. разг.* ѐмисъл, твѐрдоглавост, инѐт, упѐрство: **udělat něco z ~u!** направя нѐщо на/от инѐт

justice [-ty-], **-e** *ж.* правосѐдие: **vady ~e** недостатѐци, грѐшки на правосѐдието

justičn|í [-ty-], **-í, -í** съдѐбен: **~í palác** съдѐбна палѐта; **~í omyl** съдѐбна грѐшка

jut|a, -y *ж.* юта: **pytle z ~y** ютени чувѐли

jutovin|a, -y *ж. текст.* тѐкан от ютени влакна

jutov|ý, -á, -é ютен: **~é pytle, koberce** ютени чувѐли, килими

K

к, К 1. *чешкият съгласен звук [k] и буквата к, която го обозначава 2. [ká] и ká* *нескл. ср. название на съгласния звук [k] и на буквата к: vyslovit k* произнесѐ к; **napsat malé k, velké K** напиша малко к, главно К

к, ke, ku *предл. с дат. (ke пред к, g и пред група консонанти; к, ku обикн. пред начално р)*

1. към, по посѐка на, при, до (*за насоченост, за приближаване към цел, за посока*): **jít k lesu** отивам към горѐта, по посѐка на горѐта; **cesta k úspěchu** пѐт към успеха; **přijít, dojít, dospět k názoru** дѐйда, достигна до вѐзглед, стѐгна до заключение

sobě дѐйда в съзнѐние; дѐйда на сѐбе си, опѐмня се; **vypít kalich hořkosti až ke dnu** изпия до дѐно горчивата чѐша; **přivést ke konci** доведѐ до край; **jde mi to k srdci** това

ме трѐгва; **brát si, vzít si něco k srdci** взѐма нѐщо при сърцѐ; **přijít k penězům** *разг.* спечѐля, придобия пари; **pustit někoho k vodě** зарѐжа, изостава някого **2.** към, при (*за придаване, за прибавяне*): **ukládat korunu ke koruně** пестя пари малко по малко; **ode dne kdyživi** ◆ **živi** живѐвѐ ден за дѐн; **to nám ke všemu scházelo** сѐмо това ни липсваше; **hospodařit od desíti k pěti** водя (нѐщо) от развѐла към провѐла; стопанѐвам (нѐщо) през куп за грѐш **3.** към, ѐколо (*близост до времева или до про-*

přijít k věci *към дѐянѐта, до някакво събитие*): **k ránu** призори; **k večeru** привечер; **k půlnoci** към, ѐколо полунощ; **bylo nás ke stu** бѐяхме към, ѐколо стѐ души; бѐяхме стѐтина души; **je mu k padesátce** тѐй е ѐколо петдесѐтѐ, тѐй